

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE**

**FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO  
ROZVOJA**

**BAKALÁRSKA PRÁCA**

**2008**

**Tatiana Fáberová**

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA**

**V NITRE**

Rektor: prof. Ing. Mikuláš Látečka, PhD.

**FAKULTA EURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO ROZVOJA**

Dekan: prof. Ing. Dušan Húska, PhD.

**Analýza stavu historického fondu vo vybranom mikroregióne**

**(starý pôvod, nové využitie)**

Bakalárska práca

Katedra regionálneho rozvoja

Vedúci katedry: doc. Ing. Mária Fáziková, CSc.

Vedúci práce: PhDr. Danica Ilievová

**Tatiana Fáberová**

**Nitra 2008**

## ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru súvisiacu so zameraním bakalárskej práce.

Nitra .....

.....

Tatiana Fáberová

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pani PhDr. Danici Ilievovej za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Nitra .....

.....  
Tatiana Fáberová

## **Použité označenie**

FA STU – Fakulta architektúry Slovenskej technickej univerzity

Iv - index vitality obyvateľstva

Is - index starnutia obyvateľstva

KPÚ - krajský pamiatkový úrad

NKP - národná kultúrna pamiatka

OPZI - operačný program Základná infraštruktúra

PHSR - plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja

PO - pamiatkový objekt

SOP PaS - sektorový operačný program Priemysel a Služby

SRN – Spolková republika Nemecko

TSK - Trnavský samosprávny kraj

UAŠ - urbanisticko - architektonická štúdia

ÚZPF SR - ústredný zoznam pamiatkového fondu Slovenskej republiky

VÚC - vyšší územný celok

## Summary

This work mentions the legislation of cultural monuments preservation of Slovakia and in some central-european countries. It deals with the possibilities of using the historical fund, financing the preservation and with the trends in revitalisation of these objects, additionally it examines the condition and the degree of utilization of monuments in the selected region.

The selected region is framed by the borders of the town Sered' located in the district Galanta of the Trnava region, whereas there are legislative dependencies to the conditions of utilization of monuments and the historical fund.

The core of work consists from the analysis of the historical fund in the defined region Sered' and its surroundings, where we apply the results of research to the main object of our analysis: the area of cultural monument - the manor-house and its park, listed in the General register of the Slovak republic monuments fund.

The purpose of this bachelor work is to enrich the issue of renovation and suitable utilization of this monument area from the point of view of regional aspect with the intent to gain favour for residents of the microregion and to supply appropriate services, which are missing in the town.

**Key words:** microregion, historical fund, monument significance, culture monument, new functional way of monuments utilization, legislation, analysis.

**Kľúčové slová:** mikroregión, historický fond, pamiatková hodnota, kultúrna pamiatka, nové funkčné využitie pamiatok, legislatíva, analýza

## Obsah

Úvod.....	7
<b>1 Medzinárodné ustanovenia o ochrane pamiatkového fondu .....</b>	<b>9</b>
1.1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky.....	10
1.1.1 Kultúrne udržateľný rozvoj a pamiatková ochrana.....	10
1.1.2 Legislatívna úprava ochrany pamiatok vo vybraných štátoch .....	10
1.1.3 Preferencie hodnotových systémov vo vybraných krajinách Európy .....	13
1.2 Pamiatka a jej legislatívna úprava na Slovensku.....	15
1.2.1 Základné pojmy .....	16
1.2.2 Základná ochrana kultúrnej pamiatky.....	16
1.2.3 Ochrana pamiatkového fondu .....	17
1.2.4 Obnova kultúrnej pamiatky.....	18
1.2.5 Pomoc štátu a obce pri obnove a reštaurovaní kultúrnych pamiatok .....	18
<b>2 Cieľ práce .....</b>	<b>19</b>
<b>3 Metodika práce .....</b>	<b>20</b>
3.1 Pre splnenie uvedených cieľov bolo potrebné:.....	20
3.2. Zdroje informácií.....	20
3.3. Použité metódy .....	20
<b>4 Vlastná práca .....</b>	<b>21</b>
4.1 Všeobecná charakteristika mikroregiónu .....	21
4.1.1 Občianska vybavenosť .....	22
4.1.2 Činnosť kultúrnych zariadení.....	22
4.2 Pamiatkový fond .....	23
4.2.1 Pamiatkový fond Trnavského kraja .....	24
4.3 Analýza historického fondu mesta Sereď.....	25
4.3.1 Kaštieľ a park.....	28
4.4 Analýza dotazníka.....	30
<b>5 Návrh na využitie výsledkov .....</b>	<b>43</b>
<b>6 Záver .....</b>	<b>45</b>
<b>6 Použitá literatúra a zdroje.....</b>	<b>46</b>
6.1 Zoznam literatúry a zdrojov .....	48
6.1.1 Zoznam literatúry.....	48
6.1.2 Dokumenty a zákony .....	48
6.1.3 Internetové zdroje .....	49
<b>7 Prílohy .....</b>	<b>50</b>

## Úvod

Svedectvom historických tradícií ľudstva sú predovšetkým kultúrne pamiatky, prenášajúce tak hmotný, ako aj duchovný odkaz predchádzajúcich generácií. Čoraz viac si treba uvedomiť rozmanitosť a dôležitosť týchto hodnôt, považovať ich za spoločné dedičstvo a uznávať svoju zodpovednosť za ich zachovanie voči budúcim generáciám.

Medzi takéto hodnoty patrí aj historická architektúra - objekty, lokality a územia s hodnotným stavebným fondom. Ochrana pamiatok je najzložitejšou súčasťou kultúrneho dedičstva, čo súvisí jednak s rôznorodosťou vlastníckych vzťahov, najmä však so špecifickými podmienkami ich ochrany a využitia . (1)

Témou tejto práce je analýza využívania kultúrnych pamiatok a historického fondu vo vybranom mikroregióne, so zameraním sa na porovnanie jeho pôvodného a nového funkčného využitia. Zvolený mikroregión pozostáva z katastrálneho vymedzenia obce Sereď a čiastočne aj obce Šintava. Obe sú spojené historickým aspektom. V minulosti bola Šintava katastrálne prepojená so Sereďou, a to najmä z toho dôvodu, že na jej území ležal Šintavský vodný hrad. Zmena koryta rieky Váh spôsobila, že sa dostal z ľavého brehu na pravý, a preto ho možno teraz nájsť v Sereďi a nie v susednej obci Šintava.

Podľa Charty európskeho regionálneho plánovania je pojem mikroregión charakterizovaný ako územie väčšie ako obec.(2) V našom prípade sa týmto územím stalo katastrálne vymedzenie mesta Sereď s príľahlým územím, ktoré je na obec napojené, či už funkčným, ale hlavne historickým hľadiskom.

Sledovaná oblasť má významný kultúrno - historický fond, z ktorého sme vybrali dôležitú národnú kultúrnu pamiatku (ďalej len „NKP“): klasicistický kaštieľ s areálom v Sereďi - prestavaný bývalý šintavský hrad . O jeho význame pre mesto svedčí aj skutočnosť, že je obsiahnutý v erbe mesta Sereď. (3)

Cieľom našej práce bolo analyzovať súčasný stav objektu a rozšíriť nové plánované využitie kaštieľa a parku, ktoré by mohlo ponúknuť občanom mnoho perspektívnych funkcií, ktoré doteraz v mikroregióne chýbajú.

Klasicistický kaštieľ s parkom, situovaný v centre mesta, je v súčasnosti v dezolátnom stave, čo spôsobila dlhodobá absencia základnej údržby, zložitý majetko-právne vzťahy, nedostatok financií a tiež nedostatočný záujem o túto pamiatku v minulosti.

Keďže Trnavský kraj, v ktorom mesto leží, má rozsiahly historický fond, vo svojom Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja na rok 2004-2013 plánuje vybudovať kultúrnu infraštruktúru. Opatrenie 5.3.4.1 zahŕňa okrem iného rekonštrukciu historických



pamiatok pre kultúrne účely, teda možno predpokladať podporu vyššieho územného celku aj pri zámeroch obnovy využitia kaštieľa s parkom mesta Sered'. (4)

## 1 Medzinárodné ustanovenia o ochrane pamiatkového fondu

Základné zásady ochrany pamiatok sa na medzinárodnej úrovni po prvý raz definovali v Aténskej charte z roku 1931, prejavilo sa to v národných (štátnych) dokumentoch, v činnosti UNESCO a v jeho pridružených organizáciách, ako aj vo vytvorení medzinárodnej odbornej inštitúcie UNESCO na zachovanie a reštaurovanie kultúrnych hodnôt pod názvom ICCROM so sídlom v Ríme (tzv. Rímske centrum). (5)

Medzinárodný kongres architektov a technikov historických pamiatok, ktorý sa zišiel v Benátkach 25. až 31. mája 1964, schválil dokument, v ktorom pojem historickej pamiatky zahŕňa nielen samostatné architektonické dielo, ale tiež mestský alebo vidiecky sídelný útvar, ktorý je svedectvom určitej civilizácie, významného vývoja alebo historickej udalosti. Tento pojem sa vzťahuje nielen na veľké umelecké diela, ale aj na skromné diela, ktoré nadobudli význam postupom času. Dokument vošiel do dejín ako Benátska charta, ktorá je dodnes základným kameňom v oblasti ochrany pamiatok a historických sídel na medzinárodnej úrovni.(6)

Ďalším dôležitým dokumentom celosvetového zamerania je Odporúčanie na ochranu tradičnej kultúry a folklóru, ktoré prijala Generálna konferencia UNESCO v novembri 1989 (7). Dokument zohľadňuje, že tradičná kultúra je súčasťou univerzálneho dedičstva.

Generálna konferencia UNESCO v roku 2001 prijala Všeobecnú deklaráciu o kultúrnej rozmanitosti, v ktorej sa hovorí, že tradičná kultúra, vrátane diel architektúry, je zdrojom inšpirácie pre tvorbu nových kultúrnych hodnôt.

Významným medzinárodným dokumentom z hľadiska záchrany, obnovy a prezentácie ľudovej stavebnej kultúry je Charta ICOMOS o ľudovom stavebnom dedičstve, ktorá bola prijatá na Generálnej konferencii ICOMOS v októbri 1999 v Mexiku. Charta pripomína, že ľudová architektúra je základom kultúry spoločnosti, jej vzťahu k svojmu územiu, vyjadrením kultúrnej rôznorodosti sveta. Charta z Mexika uznáva, že účinná záchrana ľudového stavebného dedičstva závisí od záujmu a podpory spoločnosti.

J. Liptay uvádza, že okrem dokumentov UNESCO, ktoré by mali mať vplyv na všetky členské štáty všade vo svete, týkajú sa problematiky ochrany architektonického dedičstva aj viaceré odporúčania a dohovory Rady Európy. Okrem všeobecných dokumentov na záchranu kultúrneho dedičstva je to najmä Dohovor o ochrane architektonického dedičstva Európy (Štrasburg, február 1999). Dohovor nadobudol platnosť pre Slovenskú republiku 1. júla 2001“. (1)

## 1.1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

### 1.1.1 Kultúrne udržateľný rozvoj a pamiatková ochrana

Podľa J. Gregorovej (8) v Európe dnes existujú v zásade dva prúdy :

- konzervatívny
- liberálny

Konzervatívci tvrdia, že sa pri hľadaní vlastnej identity treba vrátiť k ozajstnému pôvodu. Konzervatívna skupina vidí nájdenie identity návratom ku kresťanským hodnotám a naopak, liberálna skupina, spochybňujúca seba samu, ktorá dala vznik osvietenstvu a racionalizmu, vidí novú identitu v modernej demokracii .

Rozdelenie podľa príslušnosti k určitým prúdom a tým aj vzťahu ku tradícii a uplatneniu nových trendov, v každom z nich proces pamiatkovej starostlivosti zohráva inú úlohu.

**Scenár A** – lokálna kultúra ostáva bezo zmien, bez výraznejšieho vplyvu globalizácie, Zotrúvaním tradičných hodnôt ako súčasť životného štýlu sa vlastne problém starého a nového rieši v prospech zachovania starého – úloha pamiatkovej starostlivosti sa spravidla obmedzuje na monitoring a usmerňovanie bežnej stavebnej činnosti podľa pravidiel, s ktorými je stotožnená prevažná časť komunity.

**Scenár B** – lokálna kultúra je čiastočne ovplyvnená globalizáciou, tradícia je novými vstupmi viac či menej transformovaná. Akceptovaním vstupu nových impulzov je problém starého a nového riešený v zmysle ich adekvátnej koexistencie – úloha pamiatkovej starostlivosti je zameraná na diferencovaný prístup ochrany hodnotných historických štruktúr, s čím nemusí byť stotožnená prevažná časť komunity.

**Scenár C** - lokálna kultúra zanikla, alebo bola nahradená novou. Týmto činom sa dovolila devastácia tradičných hodnôt v prospech nového – úloha pamiatkovej starostlivosti je zameraná na dokumentovanie zaniknutej kultúry, nanajvýš môže definovať prezentáciu zaniknutého kultúrneho javu. S devastáciou nie je spravidla stotožnená pôvodná kultúrna komunita, ak k tomu príde násilnou cestou.

### 1.1.2 Legislatívna úprava ochrany pamiatok vo vybraných štátoch

#### Rakúsko

V tejto krajine ešte donedávna platil zákon o pamiatkovej ochrane z roku 1923, ktorý bol novelizovaný v roku 1978. Pamiatková starostlivosť je organizovaná na úrovni spolkových krajín. Riadi ju spolkové ministerstvo pre vedu a výskum, na čele so

Spolkovým pamiatkovým úradom. Možnosti získania podpory na ochranu a regeneráciu pamiatok sú zo spomínaných zákonov, prostredníctvom vlád jednotlivých spolkových krajín a úľavy na dani z príjmu. Okrem toho prispieva spolková vláda, mestá, obce, podniky, banky, nadácie i občania do zvláštnych fondov, ktoré napríklad vznikajú pri uplatňovaní Zákona o zachovaní starého mesta v konkrétnych mestách. Postih za zničenie kultúrnej pamiatky je veľmi zaujímavý. Pokiaľ nie je určený iný, ťažší trest, podľa iných právnych predpisov, zákon o pamiatkovej ochrane nariaďuje peňažný trest, alebo väzbu v trvaní do 360 dní. V Rakúsku spolupracujú pri ochrane pamiatok ústavy na ochranu domoviny, inštitúty vlastivedy jednotlivých krajín a rôzne spolky a občianske organizácie: Spolok pre pamiatkovú starostlivosť, Spolok pre podporu obnovy historických jadier miest, Spoločnosti vlastníkov domov, Zväz miest a obcí, Zväz učiteľov, Okrasné spolky, či Spolky zaoberajúce sa historicky sformovaným obrazom domoviny. Pôsobením týchto a ďalších spolkov a aktivít sa v Rakúsku podarilo zmobilizovať rakúsku verejnú mienku pre zachovanie a regeneráciu pamiatkového fondu do takej miery, že žiadny správny orgán, obec ani mestská rada nemôže jeho stanovisko nerešpektovať.

### **Nemecko**

Každá z nemeckých spolkových krajín má svoju ústavu, vládu, ministerstvá i značnú autonómiu a teda aj svoj pamiatkový zákon, ale výkonom pamiatkového zákona a odbornej pamiatkovej starostlivosti sú vo všetkých krajinách poverené Krajské pamiatkové úrady, ktoré v jednotlivých krajinách patria pod rôzne ministerstvá. (9)

Organizačná štruktúra je založená na úradoch pamiatkovej ochrany pri krajských vládach, krajských okresoch, veľkých mestách a obciach. Na financovanie pamiatkovej starostlivosti sa vynakladajú značné prostriedky, na ktorých zabezpečenie sa okrem priamych príspevkov používajú aj odpisy z viacerých daní, rozloženie platieb, výhodné pôžičky, dary z priemyselnej, obchodnej a finančnej sféry. (10)

Podobne ako v Rakúsku, aj tu je do ochrany kultúrneho dedičstva široko zapojená aj verejnosť a to aj v obdobných spolkoch a organizáciách ako v Rakúsku. Napriek zdanlivej diferencovanosti pamiatkovej starostlivosti do jednotlivých krajín, existujú tu silné integrujúce orgány. Takým je vrcholný orgán nemeckej starostlivosti o pamiatky: Nemecký národný komitét pre ochranu pamiatok. Teoreticky i metodicky zastrešuje odborné orgány Združenie pracovníkov krajskej pamiatkovej starostlivosti. (11)

### **Francúzsko**

Vo Francúzsku už v roku 1837 pôsobila Komisia pre historické pamiatky. Legislatívnu základňu starostlivosti o pamiatky vo Francúzsku vytvoril zákon O

historických pamiatkach z roku 1913, ktorý určil aj ochranné pásma okolo pamiatok v rozsahu 500 metrov, ďalej zákon O chránených miestach z roku 1930, ktorý uplatňuje tri stupne diferencovanej ochrany pamiatkových sídiel. Tento zákon sa zaoberá tiež spoluprácou rezortov zúčastnených na ich regenerácii, financovaní, ako aj uplatnením stavebných a územno-plánovacích predpisov.

Ústredným riadiacim orgánom pamiatkovej starostlivosti je rezort kultúry, v súčinnosti s rezortmi výstavby a životného prostredia. Ministerstvo kultúry zabezpečuje starostlivosť o pamiatky prostredníctvom svojich úradníkov - oblastných konzervátorov v jednotlivých oblastiach a krajských konzervátorov a architektov v krajoch. Pri ministerstve pracuje Generálna inšpekcia s generálnymi inšpektormi.

Finančné prostriedky na obnovu miest sa získavajú zo subvencií ministerstiev kultúry a výstavby, z fondu na zlepšenie bývania, z fondu na vyrovnanie nákladov a z rôznych pôžičiek. Verejné práce financuje mestská alebo štátna správa. Vo Francúzsku sú do starostlivosti o pamiatky i do ich financovanie intenzívne zapojené rôzne spoločenské organizácie, dobrovoľníckeho charakteru. (9)

### **Anglicko**

Základnou legislatívnou normou, z ktorej vychádzala pamiatková starostlivosť vo Veľkej Británii, bol zákon o starobylych pamiatkach z roku 1882, s novelami z rokov 1913 a 1931 a prepracovaním v roku 1953. Pamiatkovú starostlivosť riadi ministerstvo životného prostredia a Pamiatkovou radou, ako poradným orgánom.

Pamiatková starostlivosť vo Veľkej Británii, ktorá ešte v 80-tych rokoch bola značne decentralizovaná, získala vytvorením Komisií pre historické stavby a pamiatky pre územie Škótska, Anglicka a Walesu, riadených ministerstvom životného prostredia, dovtedy chýbajúce centrálne odborné pracovisko. Takéto komisie pracujú aj v jednotlivých grófstvach a mestských správach. (12)

Na podporu financovania regenerácie pamiatkovo hodnotných objektov boli pridelené peniaze zo štátnych dotácií, z konzervačnej dotácie, z dotácie Rady pre historické budovy, z príspevkov od miestnej správy, z príspevkov na zlepšovanie bytov a príspevkov zo zvláštnej dane určenej na pamiatkovú starostlivosť.

Špecifickým rysom starostlivosti o kultúrne pamiatky vo Veľkej Británii, je existencia organizácií a trustov zameraných na ochranu kultúrneho dedičstva, ktoré existujú vo všetkých grófstvach. Tieto organizácie vykupujú ohrozené pamiatkové stavby, obnovujú ich a čiastočne ich sprístupňuje verejnosti. Napríklad National Trust vlastní viac ako 220 prístupných hradov, zámkov a palácov, vrátane parkov, cez 200 ľudových stavieb

a 380 technických pamiatok a ďalšie objekty. Preto neprekvapuje, že je druhým najväčším vlastníkom budov a pozemkov vo Veľkej Británii.

Situácia v pamiatkovej starostlivosti v sledovaných vybraných krajinách Európy, podáva obraz o jej fungovaní v stabilných demokratických krajinách, so zavedeným trhovým mechanizmom, občianskou spoločnosťou a silným občianskym vedomím. V takýchto podmienkach, za dostatku finančných prostriedkov, sa podarilo v sledovaných krajinách úspešne regenerovať veľké množstvo stavebných pamiatok. Zdroje finančných prostriedkov sú tu široko diverzifikované a ich získavanie je založené na princípe výberu a návratnosti s úzkym zainteresovaním majiteľov pamiatok a spojené so systémom úľav a zvýhodnení.

Zásadné diferencie v systémoch pamiatkovej starostlivosti v sledovaných krajinách nie sú, väčšinou je jej systém založený na osvedčených pamiatkových zákonoch staršieho dáta, ktoré sa postupnou novelizáciou spresňujú a prepájajú s celou sériou príbuzných zákonov z ostatných rezortov a tak vytvárajú systém, kompletne ošetrojúci všetky aspekty starostlivosti o pamiatky a ich náležité využitie.

Spoločným rysom starostlivosti o pamiatky v sledovaných západoeurópskych krajinách je jednak, pre nás nebyvalé, zainteresovanie verejnosti a občianskych organizácií do záchranu kultúrneho dedičstva a jednak to, ako tieto krajiny dokázali využiť svoj pamiatkový potenciál pre významný zdroj príjmov z turistického ruchu s tým, že tieto príjmy im viacnásobne vracajú počiatocné vysoké investície. (9)

### 1.1.3 Preferencie hodnotových systémov vo vybraných krajinách Európy

Každá krajina má vlastný hodnotový systém, ktorý sa zachováva vo svojej vlastnej rozmanitosti. Jeho hlavnými prvkami sú:

- Ø spôsob identifikácie s kultúrnym dedičstvom, mentalita národa
- Ø kontinuita spoločenských zriadení a majetkovo-právnych vzťahov
- Ø ekonomický potenciál kultúrnych komunít
- Ø tradícia v oblasti obnovy pamiatok (13)

**Anglicko** - v monarchii zotrúva súkromné vlastníctvo. Osobná zainteresovanosť majiteľov – dedičov - zabezpečila vysokú mieru zachovania fyzického originálu. Odborné pamiatkové usmernenie je potrebné v prípade údržby unikátnych originálov, prípadne pri prestavbách.(8)

Zachovanie tradičného spôsobu stavania, aj novostavieb, je prirodzeným pozitívnym prejavom vzťahu ku svojim kultúrnym koreňom. Súčasný globalizačno - intenzifikačný tlak však začína tiež poznačovať väčšie mestá (napr. strata pôvodnej siluety historického jadra Londýna.)

**Francúzsko** - je to krajina s liberálnejším chápaním vlastnej identity. Svoje miesto tu má tradicionalizmus, vo väčších mestách sa však už globalizačné vplyvy prejavujú oveľa výraznejšie. V krajine tiež zotrúva typ súkromného vlastníctva, čo podobne ako v Anglicku, zabezpečilo zachovanie fyzického originálu.

Pamiatková ochrana je akceptovaná ako vedecká disciplína. Liberálnejšie chápanie vlastnej tradície sa prejavuje väčším počtom kontextuálnych novotvarov.

**Nemecko** - vyznačuje sa výraznou systematickou globalizačnou politikou. Rozdelením krajiny na dve časti sa táto filozofia skôr pripisuje západnej časti dnešnej SRN. V dôsledku vojnových škôd prišlo k enormnému zničeniu fyzického originálu pamiatok. Na rehabilitáciu zničenej krajiny bolo potrebné posilniť vedeckosť pamiatkovej starostlivosti – exaktnosť pri pamiatkových obnovách (dôsledná rekonštrukcia zbombardovaného kostola Frauenkirche v Drážďanoch), s uplatňovaním ekologických konceptov (budova Reichstagu v Berlíne). Nemecko sa tým stáva vzorom aj pre iné európske krajiny.

**Česko, Slovensko** - krajiny bývalého Československa, si po rozpade Rakúsko-Uhorskeho impéria hľadali svoju vlastnú kultúrnu identitu. Výrazný deficit je zrejmý najmä na Slovensku. Obe krajiny boli v minulosti poznačené zmenou majetkovo-právnych vzťahov. Deficit kontinuity dedičstva spôsobil výraznú deštrukciu fyzického originálu v dôsledku dlhodobej absencie údržby. Tieto krajiny, ktoré sú v porovnaní s inými východnými európskymi krajinami približne na rovnakej ekonomickej úrovni, sa výrazne líšia v ekonomickej podpore štátu na obnovu pamiatok (13).

Hvižďala (14) porovnávajú situáciu na Slovensku a v Čechách zisťuje, že u nás je situácia v ochrane a obnove pamiatkového fondu horšia. Asi aj z tohto dôvodu sa väčšina investícií dotovaná štátom zamerala iba na odstránenie havarijného stavu. V súčasnosti, s výraznejšou solventnosťou investorov, sa začína rozbiehať aj obnova ostatných pamiatok. Pamiatková starostlivosť týchto dvoch krajín mala v povojnovom období vysokú úroveň, najmä v komplexnej obnove urbanistických štruktúr. V súčasnosti, zmenou spoločenského zriadenia, sa táto devíza tradície veľmi ťažko uplatňuje. Dôsledkom nekoordinovaného prístupu sa preto investičný tlak globalizácie na Slovensku prejavuje oveľa negatívnejšie ako v iných európskych krajinách. Ak pri vyspelých západných

krajinách sa v niektorých prípadoch ohrozuje historická silueta miest (Praha, Viedeň, Drážďany), na Slovensku je ohrozená samotná podstata fyzického originálu.

Podľa názoru odborníkov z Krajského pamiatkového úradu (ďalej len „KPÚ“) v Trnave, na Slovensku vo všeobecnosti nastáva veľký problém pri riešení využívania historických objektov z hľadiska funkčnosti. Na jednej strane je v popredí úloha zachrániť chátrajúcu pamiatku prilákaním investora na vhodné podmienky, a na druhej strane nám ostáva vhodne zvolená funkcia pre daný objekt. Tieto dve potreby sa často dostávajú so sporu, pretože ak pamiatka naozaj chátra a investície na jej záchranu sú príliš vysoké, je treba zvoliť menšie zlo aj na úkor nie práve optimálnej novej funkcie. Ak si vezmeme otázku možnosti zasiahnutia KPÚ do výberu a posudzovania vhodnej funkcie novej investície do objektu, treba pripomenúť, že hoci má KPÚ právomoci, vo veľkej miere, ak ide o súkromného vlastníka, nevie razantne ovplyvniť výber funkcie. Preto by mala aj na Slovensku existovať spätná väzba verejnej mienky a sila názoru občanov, ktorí by sami mali poukazovať na výber, pre pamiatky adekvátnej, funkcie. Tento model zvýšenia občianskeho povedomia úspešne funguje v zahraničných krajinách. Preto sa domnievame, že prostredníctvom občianskeho povedomia bude reálne riešiť sporné situácie aj na Slovensku

## **1.2 Pamiatka a jej legislatívna úprava na Slovensku**

Využitie pamiatok a ich stavebno-technický stav sú v súčasnosti diskutovanou témou aj v meste Sereď, kde sa v spolupráci s KPÚ v Trnave postupne obnovuje historický fond. V súčasnosti Mesto Sereď pripravuje revitalizáciu miestneho kaštieľa. Okrem neho sú v meste ďalšie národné kultúrne pamiatky s významnou historickou a kultúrnou hodnotou.

Pamiatky v Slovenskej republike sú upravované a chránené Zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu (ďalej len „pamiatkový zákon“).

V základných ustanoveniach v prvej časti „upravuje podmienky ochrany kultúrnych pamiatok a pamiatkových území v súlade s vedeckými poznatkami a na základe medzinárodných zmlúv v oblasti európskeho a svetového kultúrneho dedičstva, ktorými je Slovenská republika viazaná“. (15)

Taktiež sa stará o „organizáciu a pôsobnosť orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy, ako aj práva a povinnosti vlastníkov a iných právnických osôb a fyzických osôb a ukládanie pokút za protiprávne konanie na úseku ochrany pamiatkového



fondy, ktorý je významnou súčasťou kultúrneho dedičstva a ktorého zachovanie je verejným záujmom“ .(16)

### 1.2.1 Základné pojmy

Cieľom tejto časti práce je zorientovať sa v základných legislatívnych pojmoch dôležitých pre danú tému a vymedziť v texte používanú terminológiu, týkajúcu sa pamiatok.

**Pamiatkový fond** je v zmysle § 2 predmetného zákona, “ súbor nehnuteľných vecí a nehnuteľných vecí vyhlásených podľa tohto zákona za národné kultúrne pamiatky (ďalej len "kultúrna pamiatka"), pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny. Za pamiatkový fond sa považujú aj veci, o ktorých sa začalo konanie o vyhlásenie za kultúrne pamiatky, pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny“ .(17)

**Kultúrna pamiatka** je definovaná ako „hnuteľná vec alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnu pamiatku. V prípade archeologického náleziska, kultúrnou pamiatkou môže byť aj neodkrytá hnuteľná vec alebo neodkrytá nehnuteľná vec, zistená metódami a technikami archeologického výskumu“.(18)

**Pamiatková hodnota** je podľa pamiatkového zákona „súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany“ . (19)

**Pamiatkové územie** je podľa spomenutého zákona „sídlny územný celok alebo krajinný územný celok sústredených pamiatkových hodnôt alebo archeologických nálezov a archeologických nálezísk, ktorý je z dôvodu ich ochrany podľa tohto zákona vyhlásený za pamiatkovú rezerváciu alebo pamiatkovú zónu“ .(20)

### 1.2.2 Základná ochrana kultúrnej pamiatky

Podľa § 27 pamiatkového zákona „základná ochrana kultúrnej pamiatky je súhrn činností a opatrení vykonávaných na predchádzanie ohrozenia, poškodenia, zničenia alebo odcudzenia kultúrnej pamiatky, na trvalé udržiavanie dobrého stavu vrátane prostredia kultúrnej pamiatky a na taký spôsob využívania a prezentácie, ktorý zodpovedá jej pamiatkovej hodnote a technickému stavu“.(21)

Podľa Deklarácie Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane kultúrneho dedičstva je kultúrne dedičstvo SR nenahraditeľným bohatstvom štátu a jeho občanov. Definuje pojem kultúrne dedičstvo, priamo deklaruje, že ochrana kultúrneho dedičstva je verejným záujmom a vykonáva sa na základe rešpektovania individuálnych práv a slobôd občanov.(22)

### **1.2.3 Ochrana pamiatkového fondu**

**Ochrana pamiatkového fondu** „je súhrn činností a opatrení zameraných na identifikáciu, výskum, evidenciu, zachovanie, obnovu, reštaurovanie, regeneráciu, využívanie a prezentáciu kultúrnych pamiatok a pamiatkových území“ (23).

Pri ochrane a starostlivosti o pamiatky má svoju významnú úlohu aj obec. Podľa § 14, ods.1 pamiatkového zákona „utvára všetky podmienky potrebné na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu na území obce“.(24)

#### **„Obec**

- a) dbá, aby vlastníci kultúrnych pamiatok konali v súlade s týmto zákonom,
- b) koordinuje budovanie technickej infraštruktúry sídel s pamiatkovým územím,
- c) spolupôsobí pri zabezpečovaní úprav uličného interiéru a uličného parteru, drobnej architektúry, historickej zelene, verejného osvetlenia a reklamných zariadení tak, aby boli v súlade so zámermi na zachovanie a uplatnenie hodnôt pamiatkového územia,
- d) podporuje iniciatívy občanov a občianskych združení pri ochrane pamiatkového fondu,
- e) na základe výpisov z ústredného zoznamu vedie evidenciu pamiatkového fondu na území obce.“(25)

Podľa citovaného zákona „obec môže utvárať zdroje na príspevky vlastníkom na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok nachádzajúcich sa na území obce“.(26)

Pamiatkový zákon hovorí, že „obec môže rozhodnúť o utvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce možno zaradiť okrem hnutelných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce“.(27)

### **1.2.4 Obnova kultúrnej pamiatky**

Obnova kultúrnej pamiatky podľa pamiatkového zákona §32 je „súbor špecializovaných odborných činností, ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia a rekonštrukcia kultúrnej pamiatky alebo jej časti“(28).

Do dnešnej doby je aktuálny názor významného pamiatkára Maxa Dvořáka, podľa ktorého o úspešnej ochrane pamiatkového fondu možno hovoriť vtedy, keď dosiaľ zachované kultúrne dedičstvo, v tom kultúrne pamiatky, ako jeho najvýznamnejšia časť, je:

- Ø v autentickom stave prezentujúcom znaky a prvky pôvodnosti a originality
- Ø pravidelne a účinne spravované a udržiavané aktívne využívané na pokrytie potrieb súčasnej spoločnosti (29)

### **1.2.5 Pomoc štátu a obce pri obnove a reštaurovaní kultúrnych pamiatok**

V §34 pamiatkového zákona sa píše, že, „ak vlastníak nemôže čiastočne alebo úplne uhradiť náklady na obnovu alebo na reštaurovanie, môže požiadať o finančný príspevok ministerstvo a obec. Na poskytnutie príspevku nie je právny nárok“(30)

Štát priamo financuje záchranu a obnovu tých pamiatok, ktoré sú majetkom štátu v správe príslušných rezortov a ich organizácií, formou príspevkov (cez štátny fond a rozpočty krajských úradov) zároveň prispieva na obnovu (reštaurovanie) cirkevných objektov a predmetov, ako aj iným (najmä súkromných) vlastníkom.(31)

Ministerstvo poskytuje finančné prostriedky na obnovu alebo reštaurovanie národných kultúrnych pamiatok prostredníctvom programu: Obnovme si svoj dom, podprogram 1.1, a to na projekty spracované v súlade s Výnosom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z 29. apríla 2004 č. MK-480/2004-1 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry SR\_metodickými pokynmi príslušného podprogramu na daný rok. Jednou z možností ako získať finančnú podporu, je príspevok z tretieho sektora, nadácií na rozvoj kultúry, umenia, architektúry alebo podnikania (32).

## 2 Cieľ práce

Cieľom teoretickej časti bakalárskej práce bolo zhrnúť poznatky o stave a využívaní historických pamiatok, možnosti financovania ich ďalšieho rozvoja, legislatívnej ochrany, či už na regionálnej alebo medzinárodnej úrovni.

Cieľom vlastnej časti bakalárskej práce je analyzovať a zhodnotiť stav kultúrnych a historických pamiatok v mikroregióne, so zameraním sa na ďalšie využitie týchto pamiatok pre rozvoj regiónu a ponúknutie nových možností využitia týchto objektov.

Na splnenie uvedeného cieľa bolo potrebné splniť nasledovné ciele:

- Ø analýza stavu historických pamiatok v mikroregióne
- Ø analýza mikroregiónu z hľadiska potencionálneho využitia pamiatok pre nové možnosti

Predmetom analýzy sa stalo mesto Sered' a okolie. Hlavným zámerom našej práce sa stala charakteristika stavu miestneho historického fondu a jeho nového funkčného využitia, aplikovaného na vybranú NKP – kaštieľ a park, ktoré by prinieslo záchranu a obnovu kultúrnej pamiatky a prosperitu občanom aj návštevníkom mesta.

## **3 Metodika práce**

### **3.1 Pre splnenie uvedených cieľov bolo potrebné:**

- Ø preštudovanie legislatívnych zdrojov a odbornej literatúry, získanie konkrétnych podkladových údajov k analytickej časti práce
- Ø výber mikroregiónu – Sereď a okolie.
- Ø analýza stavu historického fondu mikroregiónu
- Ø analýza možnosti nového využitia daných historických pamiatok
- Ø vyhodnotenie získaných informácií
- Ø porovnanie využitia historického fondu daného mikroregiónu s možnosťou využitia podobných pamiatok v inom mikroregióne
- Ø návrh riešenia efektívnejšieho využitia pamiatok v mikroregióne

### **3.2. Zdroje informácií**

K spracovaniu bakalárskej práce sme získali informácie z nasledovných zdrojov:

Pre analýzu stavu historického fondu sme použili:

- Ø Ústredný zoznam pamiatkového fondu SR
- Ø Urbanisticko - architektonickú štúdiu o revitalizácie mestského kaštieľa v Seredi
- Ø PHSR mesta Sereď 2004-2013

Pre analýzu možnosti nového využitia daných historických pamiatok sme využili:

- Ø formu dotazníkového prieskumu
- Ø vlastného výskumu u obyvateľstva
- Ø Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Sereď 2004-2013

### **3.3. Použité metódy**

Za účelom dosiahnutia vytýčeného cieľa boli v práci použité viaceré metódy:

- Ø Analyticko-syntetická metóda
- Ø Komparatívna metóda
- Ø Metóda opytovania
- Ø Metódy skúmania
- Ø Metódy experimentu a pozorovania

## 4 Vlastná práca

### 4.1 Všeobecná charakteristika mikroregiónu

Sereď leží zastavanou plochou na pravom brehu rieky Váh v severnej časti okresu Galanta, v trnavskom kraji. Mesto Sereď sa rozprestiera na Dolnovážskej nive Podunajskej roviny, ktorá je nižšou časťou Podunajskej nížiny. Absolútne nadmorské výšky dosahujú hodnoty 129 – 131 m n.m. Súčasný povrch celého katastrálneho územia je plochý s malými výškovými rozdielmi. Východnou časťou mesta preteká v smere zo severu na juh rieka Váh tokom širokým 85 – 110 m. Mestom prechádza celoslovensky významná komunikácia E571 Bratislava Nitra. Susedným katastrálnym územím sú obce Šintava, Šúrovce, Dolná Streda, Malá Mača.

Mesto ako také má veľmi vhodnú geografickú polohu a podmienky na budovanie cestovného ruchu, či už prostredníctvom jestvujúceho historického fondu, alebo prírodnými podmienkami, keďže blízkosť rieky Váh podmieňuje rozvoj turistiky, či už formou pešou, alebo cyklotrás, ktoré vedú popri rieke .(34)

#### **SEREDĽ:**

**Rozloha :** 3.044 ha

**Počet obyvateľov :** 17 526 (2004)

**Poloha :** 17°44'v.d., 48°17's.š.

**Nadmorská výška :** 124 – 131 m n.m.

#### **Obyvateľstvo:**

Obyvateľstvo sa skladá z 3 vekových skupín, kde výrazne dominuje produktívna veková skupina obyvateľstva, za ňou nasleduje predproduktívna a nakoniec poproduktívna veková skupina .(35)

$$I_v = \frac{\text{počet obyvateľov v predproduktívnom veku}}{\text{počet obyvateľov v poproduktívnom veku}} \quad I_v = 2938/2780 = 1,05$$

$$I_s = \frac{\text{počet obyvateľov v poproduktívnom veku}}{\text{počet obyvateľov v predproduktívnom veku}} \quad I_s = 2780/2938 = 0,93$$

#### **4.1.1 Občianska vybavenosť**

##### Kultúrne zariadenia:

- Dom kultúry
- Mestská knižnica
- Mestské kultúrne stredisko
- S-klub mládeže
- kino NOVA
- Free time club

##### Školská vybavenosť:

- 5 predškolských zariadení
- základných škôl
- stredné školy (obchodná akadémia a gymnázium)

##### Športoviská v meste:

- Multifunkčné ihriská: 3 (futbal, volejbal, hádzaná, basketbal)
- Športové haly: 4 (hádzaná, basketbal, volejbal, futbal) na pozemku ZŠ
- Telocvične ZŠ : 3 (basketbal, gymnastika, atletika)
- Fitness centrá: 3
- Plavecký bazén ZŠ J. Fándlyho - plávanie
- Polyfunkčné centrum Mlynárska ulica - všestranné zameranie

#### **4.1.2 Činnosť kultúrnych zariadení**

Centrom kultúrneho diania v meste je Dom kultúry, príspevková organizácia mesta Sered'. V rámci záujmovej umeleckej činnosti pracuje:

- jeden dychový súbor Sered'anka
- štyri rockové kapely
- spevokol ZVON
- štyri tanečné skupiny moderného tanca
- folklórna tanečná skupina
- detské tanečné prípravky v kategórii do 5 rokov a nad 6 rokov
- šachový oddiel súťaží v Krajskej súťaži IV. Liga.

### *Pravidelne sa opakujúce kultúrne podujatia*

- Reprezentačný ples mesta Sered'
- Pochovávanie basy
- Galashow pre mamu, celomestské podujatie ku Dňu matiek
- Baby danceline, celoslovenská súťaž v tancoch HIP-HOP
- Kultúrne podujatia v rámci Seredského hodového jarmoku
- Národný deň abstinentov – celomestské podujatie
- Spoločenské podujatia k Mesiacu úcty k starším . (35)

Hoci má mesto dlhodobú tradíciu v konaní kultúrnych podujatí, chýbajú v meste kultúrne podujatia, ktoré by oslovovali širší vekový záber. V meste chýbajú služby (kaviarne, reštaurácie, herne, kluby), ktoré by poskytli vhodné trávenie voľného času pre mládež a taktiež ponúkli vhodnú alternatívu pre dominujúcu produktívnu skupinu obyvateľstva (tančiarne, kluby športového a spoločenského vyžitia). Taktiež poproduktívna skupina obyvateľstva privíta spomínané oddychové a regeneračné wellness a spa aktivity. Vhodné by bolo vybudovanie ihrísk pre deti, parkov s preliezkami či lavičiek pozdĺž hrádze pri rieke Váh.

## **4.2 Pamiatkový fond**

K 1. 1. 2007 je v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR (ďalej len ÚZPF) evidovaných 9 525 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, ktoré tvorí 13 212 pamiatkových objektov, 14 437 hnutel'ných národných kultúrnych pamiatok, ktoré tvorí 30 410 pamiatkových predmetov.

Evidencia pamiatkového fondu je členená aj podľa ďalších hľadísk, napr.:

- územné rozdelenie (kraje, okresy, mestá, obce a katastre),
- druhové členenie (architektúra, zvlášť ľudová architektúra, archeológia, historická zeleň, technické pamiatky, pamiatky histórie a výtvarné pamiatky),
- členenie podľa typu (kostoly, meštianske domy, kaštiele, hrady a pod.)

Okrem prehľadov podľa určitého rozdelenia, sú dlhodobo sledované aj tieto údaje:

- stavebno – technický stav pamiatok
- vlastníctvo - vlastnícka forma (36)



#### 4.2.1 Pamiatkový fond Trnavského kraja

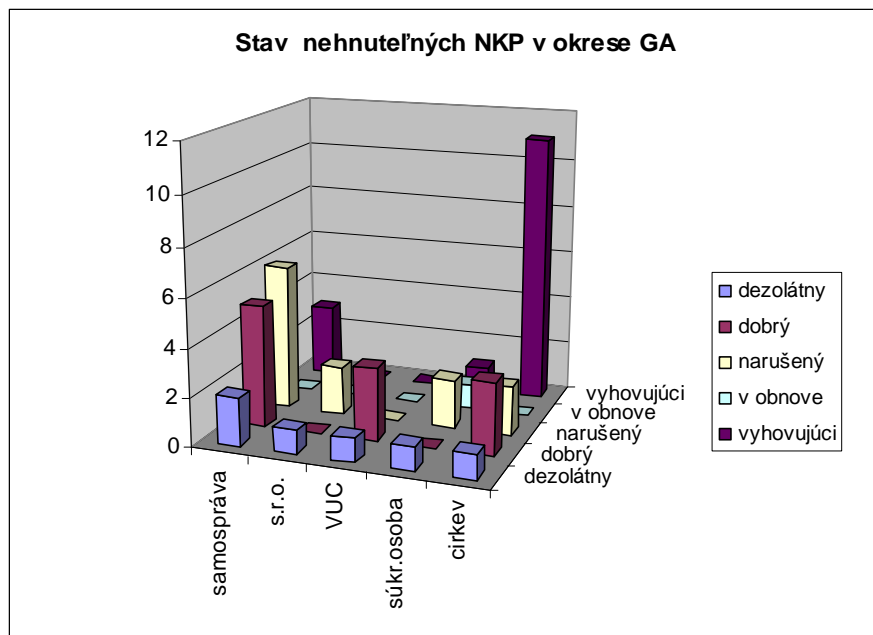
Podľa údajov Krajského pamiatkového úradu v Trnave má historický fond tohto regiónu nasledovné NKP, pri ktorých sme sa, najmä v okrese Galanta, zamerali na stav a vlastnícke vzťahy nehnuteľných NKP.

**Tabuľka č.1: Nehnuteľné a hnutel'né pamiatky Trnavského kraja k 1.1.2007**

č.okr.	Okres	Nehnutel'né PO	Nehnutel'né KP	Hnutel'né PP*	Hnutel'né KP*
201	Dunajská Streda	79	54	256	143
202	Galanta	81	45	144	68
203	Hlohovec	71	41	90	25
204	Piešťany	141	88	165	66
205	Senica	126	89	392	157
206	Skalica	120	68	288	111
207	Trnava	268	207	730	260
	<b>Kraj Trnavský</b>	<b>886</b>	<b>592</b>	<b>2065</b>	<b>830</b>

Zdroj: KPÚ Trnava

**Graf č1: Stav nehnuteľných NKP v okrese Galanta**



Zdroj: KPÚ Trnava

Okres Galanta má vo svojom historickom fonde evidované aj nasledovné kaštiele a kúrie:

**Tabuľka č.2: Kaštiele a kúrie v okrese Galanta**

objekt	stav	majiteľ	využitie objektu
Kúria v Čiernom Brode	narušený	súkromná osoba	nevyužívaný
Kaštieľ s parkom v Galante	narušený	Mesto Galanta	nevyužívaný momentálne na predaj
Kaštieľ v Galante	dobrý	Mesto Galanta	múzeum
Kaštieľ v Nebojsa	dezolátny	s.r.o.	nevyužívaný
Kaštieľ s parkom v Seredi	dezolátny	Mesto Sered'	nevyužívaný
Kúria v Šalgočke	narušený	s.r.o.	v dlhodobej rekonštrukcii
Kaštieľ a park v Tomášikove	narušený	VÚC	špeciálna internátna škola

**Zdroj: KPÚ Trnava**

#### **4.3 Analýza historického fondu mesta Sered'**

Na území mesta Sered' sa nachádzajú národné kultúrne pamiatky, zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR, pamätihodnosti, ktorých zoznam sa pripravuje a nakoniec sú to pamiatky, ktoré nie sú zapísané v ústrednom zozname pamiatkového fondu, ale sú súčasťou historického jadra mesta.

##### **Národné kultúrne pamiatky:**

- **Kaštieľ a park** , Námestie slobody 1
- **Pivovar**, Pivovarská 17
- **Meštiansky dom**, Nám. slobody č. 22
- **Rímskokatolícky kostol sv. Jána Krstiteľa**, Štefánikova ulica
- **Stĺp Najsvätejšej Trojice**, Štefánikova ulica
- **Stĺp so súsoším Immaculaty**, Štefánikova ulica
- **Židovský kúpeľ**, Kúpeľné námestie č.1

**Pamiatky s umelecko – historickou hodnotou, ktoré nie sú zapísané v ÚZPF:**

- **budova bývalej Rímskokatolíckej školy** na Ul. M. R. Štefánika
- **budova bývalého Chudobinca sv. Anny** na Ul. M. R. Štefánika
- **budova bývalého Obchodného domu MÜLLER** na Šintavskej č. 1
- **budova bývalého hostinca** v lokalite Starý most
- **poschodový meštiansky dom** na Ul. SNP č. 1203
- **domy radovej zástavby** na Železničnej ulici č. 13 - 19
- **domy radovej zástavby** na Ul. SNP č. 8 a 14
- **dom na Pivovarskej č. 6**
- **ľudové domy** na Mlynárskej č. 8 a 22
- **vily** na Železničnej ulici č. 12 a 21
- **zvonica** v Dolnom Čepeni
- **zvonica** v Strednom Čepeni
- **zvonica** v Hornom Čepeni
- **bývalý Quittnerov mlyn** na Garbiarskej ulici
- **areál bytových domov a vily s parčíkom** (tzv. Palestína), na Cukrovarskej ulici
- **kríž pred bývalým chudobincom** – Ul. M. R. Štefánika
- **kríž na mestskom cintoríne**
- **meštiansky dom** na ul. M. R. Štefánika (tzv. Štragnárov dom)
- **Kaplnka Nanebovstúpenia Panny Márie** – Stredný Čepeň – Šulovská ul.
- **Židovský cintorín** – Cukrovarská ul.
- **Fándlyho fara** – ul. M. R. Štefánika
- **Rímskokatolícka fara** (bývalá Antal vila) – Kostolná ul.
- **budovy bývalého c. k. sol'ného úradu** – Šintavská ul.
- **poštový úrad** - Poštová ul.
- **Slovan** – Námestie slobody
- **gymnázium** – ul. Školská, Kostolná
- **súbor bytových domov** (pri židovskom cintoríne) – Cukrovarská ul.
- **Pivovar** – Pivovarská ul.
- **Plastika sv. Vendelína** – Čepenská ul.
- **Plastika sv. Jána Nepomuckého** – pôvodne pri Starom moste
- **Plastika sv. Jána Nepomuckého** – pri Homárove (hranica Sered' k. ú.)

- **Božia muka** – Slnecná ul. (na zrušenom cintoríne v D. Čepeni)
- **Golgota** – Horný Čepeň
- **Kúria** – Horný Čepeň
- **Kríž** – Dolný Čepeň
- **Kríž** – Stredný Čepeň
- **Kávoviny** – bývalý cukrovar
- **násyp konskej železnice**
- **cestný most cez Váh**
- **Božia muka** – Horný Čepeň
- **Kríž pri kaplnke** – Stredný Čepeň
- **areál cukrovaru s administratívnymi budovami**
- **areál Kávovín (bývalý cukrovar) so švajčiarskymi domami** na Bratislavskej ceste
- **hrobka rodiny Tomaschek** na mestskom cintoríne
- **súbor náhrobkov rodiny Lebwohl** (hroby č. IV/26 - 31) **a ďalšie hodnotné náhrobky**

Podľa urbanisticko – architektonickej štúdie (ďalej len „AUŠ“) revitalizácie kaštieľa v oblasti zachovania kultúrohistorických hodnôt je potrebné:

- Ø rešpektovať a chrániť nehnuteľné kultúrne pamiatky zapísané v ÚZPF ako aj ich historicky založené väzby v urbanistickej štruktúre mesta:
- Ø chrániť a zachovať architektonické pamiatky a solitéry, ktoré nie sú zapísané v ÚZPF ale majú nesporné historické a kultúrne hodnoty
- Ø zachovať, chrániť samotný a historický základ, historickú stopu mesta
- Ø revitalizáciu, resp. regeneráciu prostredia riešiť formou dotvárania pri zachovaní všetkých kultúrno-historických hodnôt prostredia i zachovaní individuálnych hodnôt jednotlivých architektur
- Ø spôsob regenerácie formou demolačnej prestavby mesta považovať za neprijateľnú
- Ø novo navrhovanú urbanistickú štruktúru na doposiaľ nezastavaných plochách riešiť formou harmonizácie s existujúcou zástavbou, s nadväznosťou na historickú dopravnú sieť
- Ø rešpektovať konfiguráciu terénu, prírodnú zeleň i význačné výskyty zelene uplatňujúce sa v krajinnom obraze
- Ø rešpektovať nazastavateľnosť všetkých významných pohľadových kužeľov na krajinný reliéf chrániť a rešpektovať archeologické náleziská v predmetnom území

a zabezpečiť ich primeranú prezentáciu, mesta je nutné zachovať charakter zástavby a charakter historického pôdorysu v centre mesta.(37)

#### **4.3.1 Kaštieľ a park**

Areál NKP- Kaštieľ a park - je zapísaný v ÚZPF SR pod číslom 2257. Jeho predchodcom bol Šintavský vodný hrad - 1221 castrum Sumpsey, Sumteya, 1234 castrum de Scemte. Stredoveký hrad bol postavený na križovatke dôležitých obchodných ciest - týmto miestom viedla napríklad významná Česká cesta, ktorá už od praveku spájala juhovýchodnú a severnú Európu. Lokalizácia hradu Šintava bola počas dlhého obdobia predmetom rôznych úvah a názorov. Až v roku 1983 pri pamiatkovom výskume kaštieľa v Seredi sa zistilo, že tento klasicistický kaštieľ uprostred parku je prestavaný hrad - pevnosť Šintava. Stredoveký hrad bol totiž v 17. storočí premenený na modernú renesančnú pevnosť a neskôr na kaštieľ. Zmena koryta rieky Váh spôsobila, že sa dostal z ľavého brehu na pravý a preto ho možno teraz nájsť v Seredi a nie v susednej obci Šintava. Vo svojej dobe patril šintavský hrad medzi strategicky významné objekty. Vďaka za to svojej veľmi výhodnej polohe v blízkosti brodu cez rieku Váh. V období, keď sa z Talianska šíril bastiónový systém obranných stavieb, začali vtedajší majitelia hradu, Thurzovci, prestavbu gotického hradu na jednu z najmodernejších renesančných pevností. V rokoch 1600 - 1618 sa okolo starého hradu začína výstavba nového okruhu vonkajšieho opevnenia, ktoré zväčšilo pôdorysnú rozlohu hradu o štvorboký okruh bastiónového opevnenia s nárožnými bastiónmi. Dodnes sa jeden z bastiónov zachoval. Ide o objekt v styku oboch krídel súčasného kaštieľa. Vrchol opevnenia hradu zavŕšila esterházyovská prestavba v 2. polovici 17. storočia, ktorej súčasťou bola nová úprava hviezdicovitej vodnej priekopy. Štvorbastiónová pevnosť sa v priebehu troch storočí postupne zmenila na barokový a neskôr klasicistický kaštieľ (1841) obložený anglickým parkom. V tejto podobe, i keď veľmi zničený, sa zachoval do súčasnosti. V roku 1912 odkúpil esterházyovský kaštieľ barón Henrich Ohrenstein. V septembri 1944 sa do kaštieľa nasťahovali nemeckí vojaci, neskôr si tu ruská armáda zriadila poľnú nemocnicu a kaštieľ s parkom zdevastovala. V októbri 1948 pripadol celý majetok štátu a kaštieľ bol v roku 1949 pridelený novozriadenému okresu Sereď. Časť priestorov využívala mládež ako divadelnú sálu. V druhej polovici 50. rokov 20. storočia bol v časti parku postavený amfiteáter. Po zrušení okresu Sereď časť priestorov obsadila v roku 1962 Stredná odborná škola Niklovej huty a od roku 1968 Dom detí a mládeže. Divadelná sála sa v roku 1969 premenila na zámockú vináreň. V tomto období bola budova kaštieľa i park dobre využité

a relatívne dobre udržiavané. V 80. rokoch 20. storočia sa mala uskutočniť generálna obnova kaštieľa a historického parku. V roku 1986 sa začalo s rekonštrukciou kaštieľa, ale v roku 1993 prešiel do majetku mesta, ktoré o neho úplne stratilo záujem. Archeologický výskum, ktorý začal v roku 1983, sa nedokončil a archeologické plochy boli v roku 1995 zahrnuté zeminou. Mesto sa snažilo predat' kaštieľ za korunu, ale bezvýsledne. V roku 2004 mesto založilo vlastné Mestské múzeum, v ktorom sú vystavené predmety nájdené pri archeologickom výskume a za odbornej pomoci Občianskeho združenia Vodný hrad, pracuje na projekte reálneho využitia sered'ského kaštieľa. (38)

Od polovice 20.storočia kaštieľ chátra, boli na ňom vykonané len drobné bezpečnostné, opravné práce, na zabezpečenie padajúceho krovu. Momentálne chátra a je v havarijnom stave. Okrem toho, že v ňom sídlia bezdomovci a občania s návykom na narkotiká, nemá dnes žiadnu funkciu. Na fakt, ako je vnímaný kaštieľ mládežou poukazuje aj práca v literárnej súťaži mesta Sered':

#### ***KRUTÁ A BOLESTIVÁ PRAVDA***

*Ja som chudák kaštieľ,  
jeden feťák si ma našiel.  
Zavolať si priateľov,  
prespávajú tu nádejou.  
Prečo ľudia schátrať ma nechali  
a záchrannú ruku mi nedali?  
Stále opravu sľubujú,  
no oni radšej za peniaze hodujú.  
Ale má to aj dobrú stránku,  
návštevnosť mám veľkú.  
Teraz ma navštevuje veľa mladých ľudí,  
ani jeden z nich sa v kaštieli nenudí.  
Ľudia! Teraz si za to môžete sami,  
Za opité deti a zhúlené mamy.  
Keby ste ma schátrať nedali,  
tieto zloby by v Seredi nenastali.  
Za všetko môžem ja, schátraný kaštieľ!  
Keď si ma v jeden deň feťák našiel.  
Už to bude iba oveľa horšie, deti vystrkujú rožky skoršie.  
Cigarety, alkohol,  
kaštieľ im k tomu pomohol.*

Literárna súťaž Moje mesto, 1.miesto, žiačka 9. ročníka ZŠ

Plánované nové využitie klasicistického kaštieľa s parkom má obsahovať celkovú revitalizáciu kaštieľa a parku, ktoré si mesto predsavzalo aj v programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Bola vypracovaná štúdia, ktorá navrhuje riešenie revitalizácie kaštieľa v niekoľkých etapách a navrhuje aj nové funkčné využitie:

- vzdelávacie centrum(vzdelávanie na medzinárodnej úrovni, odborné semináre, porady, školenia)
- reštaurácia s vinotékou
- remeselný dvor
- archeologický park
- reprezentačné priestory pre mesto( obradová sála,)

Tento zámer by mal byť financovaný z viacerých zdrojov, ako je vlastný kapitál, úverové zdroje, štrukturálne fondy EÚ, či s finančnou podporou od štátu, samosprávy a sponzorov. (37)

#### Rekonštrukcia parku

Filozofia riešenia - park je riešený ako polyfunkčný komplex rozdelený na funkčné zóny podľa charakteru a prevládajúcich funkcií konkrétnej zóny, čím pokrýva požiadavky na využitie parku pre všetky vekové skupiny občanov s celoročným programom .(39)

#### **4.4 Analýza dotazníka**

Analýza bola vypracovaná na základe dotazníkového prieskumu, vykonávaného za účelom zistenia verejnej mienky o stave a možnostiach ďalšieho využitia historického fondu vo vybranom mikroregióne. Dotazník má poukázať na všeobecnú spokojnosť, či nespokojnosť s využívaním pamiatok, kultúrnym životom v meste a plánmi rozvoja mesta, ktoré zahŕňajú aj nové využitie historického fondu.

Pri analýze bola využitá forma dotazníkového prieskumu. Prieskum sa vykonával v novembri 2007 v meste Sereď. Zúčastnilo sa ho 98 respondentov, ktorých tvorili obyvatelia mesta Sereď a obcí Čepeň, Dolná Streda a Šintava. Výber respondentov bol zameraný tak, aby obsiahol rozmanitosť vekovej a vzdelanostnej štruktúry.

**Tabuľka č.3: Demografické údaje mesta Sereď.**

	1999 spolu	2000 spolu	2001 spolu	2002 spolu	2003 spolu
<b>Počet všetkých občanov v meste</b>	17 788	17 378	17 539	17 528	17 524
<b>Počet občanov do 15 rokov</b>	3563	3255	3173	3045	2938
<b>Počet občanov od 15 do 18 rokov</b>	1051	1025	924	861	792
<b>Počet občanov od 18 do 30 rokov</b>	3713	3734	3825	3858	3873
<b>Počet občanov od 30 do 50 rokov</b>	5679	5580	5585	5540	5568
<b>Počet občanov od 50 do 60 rokov</b>	1657	1726	1859	1982	2102
<b>Počet občanov nad 60+ počet žien nad 55 rokov</b>	2561	2496	2640	2758	2780
<b>Index vitality</b>	139	130	120	110	105
<b>Index starnutia</b>	72	77	83	91	95

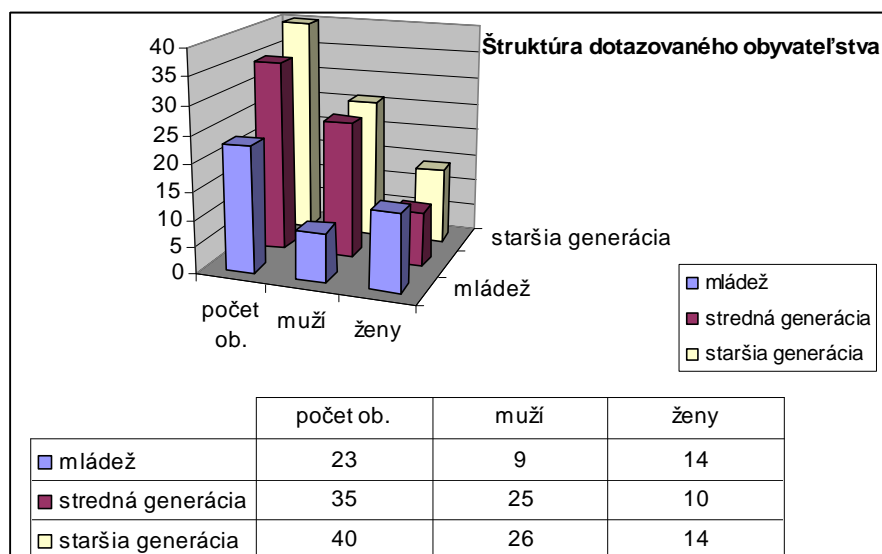
Zdroj: PSHR mesta Sereď 2004-2013

Opytovanú skupinu tvorili respondenti vo veku od 18-79 rokov. Aby bola zachovaná prehľadnosť názorov a viditeľnosť odlišnosti názorov na základe ich veku, boli rozdelení do 3 vekových skupín:

- 18-30 rokov –mládež – neproduktívna zložka
- 31-50 rokov –stredná generácia – produktívny vek
- 51-79 rokov –staršia generácia – poproduktívny vek

Skupina v predproduktívnom veku tvorila 24% opytovaných, zástupcovia produktívnej vekovej skupiny tvorili 36% a obyvatelia v poproduktívnom veku tvorili 40%.

**Grafč.2:Štruktúra dotazovaného obyvateľstva**



Zdroj: spracovanie podľa vlastného výskumu



Podľa vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva bola prvá skupina tvorená 4%, tvorená obyvateľmi so základným vzdelaním, stredoškolské vzdelanie malo 44% a vysokoškolsky vzdelaní obyvatelia tvorili 52%.

V skupine strednej generácie bolo vzdelanostné zastúpenie nasledovné: základné vzdelanie malo 9%, stredoškolské vzdelanie 65% a vysokoškolské vzdelanie 26%. Posledná, tretia skupina staršej generácie preukázala základné vzdelanie v hodnote 25%, stredoškolské v hodnote 65% a vysokoškolsky vzdelané obyvateľstvo z tejto skupiny tvorilo 10%.

**Tabuľka č.4: Veková a vzdelanostná štruktúra dotazovaného obyvateľstva**

Veková skupina/vzdelanie	ZŠ	SŠ	VŠ
Mládež	1	10	12
Stredná generácia	3	23	9
Staršia generácia	10	26	4

*Zdroj: spracovanie podľa vlastného výskumu*

Prieskum bol uskutočnený formou dotazníkov distribuovaných na stredné školy mesta, do knižnice, mestského múzea a tiež formou riadeného interview vybraných respondentov.

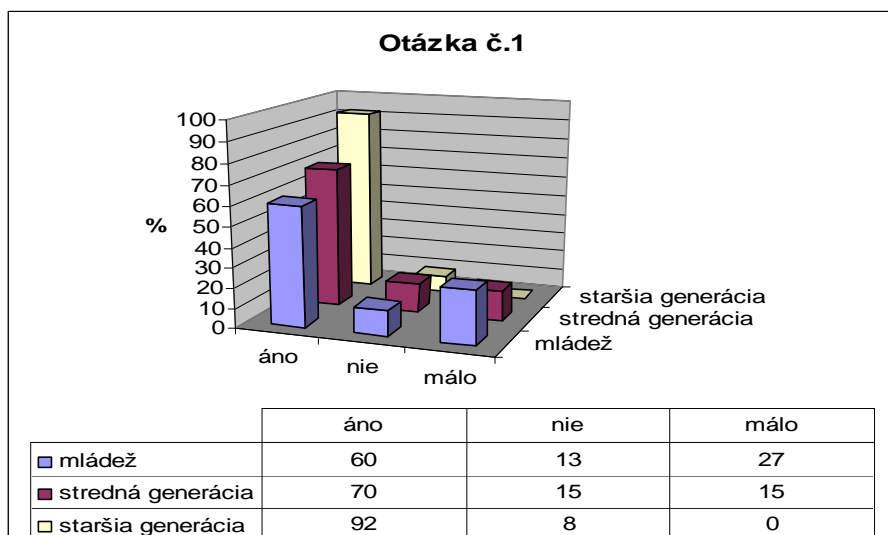
Respondenti odpovedali na 11 otázok, ktoré sa priamo dotýkali podstaty riešenej problematiky využitia historického fondu s dôrazom na miestny kaštieľ:

1. Zaujímate sa o kultúrne pamiatky mesta Sereď?
2. Viete, aké sú kultúrne pamiatky v meste?
3. Videli ste už sereďský klasicistický kaštieľ?
4. Navštívili ste výstavu v mestskom múzeu o kaštieli?
5. Viete, akú funkciu plnil v minulosti?
6. Ste spokojní s terajším stavom kaštieľa?
7. Akú funkciu by, podľa vás, mal kaštieľ v meste plniť?
8. Viete, aké sú plány s kaštieľom do budúcnosti?
9. Ste spokojní s využívaním pamiatok v meste?
10. Čo Vám v meste z hľadiska kultúry chýba?
11. Ako by ste si predstavovali ich využívanie a ďalší kultúrny rozvoj mesta?

## Vyhodnotenie prieskumu

Prvou otázkou sme sa zamerali na zistenie záujmu občanov o kultúrne pamiatky mesta. Z opytovaných skupín sa o pamiatky najviac zaujímali dôchodcovia, po nich stredná generácia a najmenší záujem prejavila mládež. Vzhľadom na zastúpenie vekovej štruktúry, kde je najväčšie zastúpenie občanov v poproduktívnom veku a až potom nasleduje produktívna a predproduktívna skupina, je záujem dostatočný.

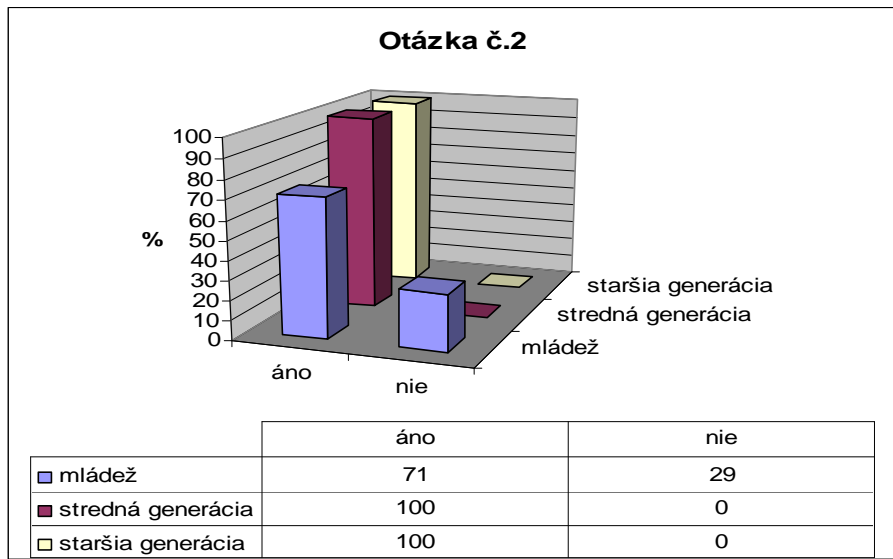
**Graf č.3: Vyhodnotenie ankety otázka č.1 Zaujímate sa o kultúrne pamiatky mesta Sered'?**



*Zdroj: Spracovanie podľa vlastného prieskumu*

Ďalšou otázkou sme zisťovali informovanosť obyvateľov o kultúrnych pamiatkach v meste. Obyvatelia preukázali znalosti o základných pamiatkach ako sú kaštieľ, kostol, no susedia a ostatné prvky historického fondu neboli spomenuté. Z opytovaných skupín najväčšiu znalosť kultúrnych pamiatok preukázala staršia a stredná generácia, čo vyplýva aj podľa záujmu o kultúrnu sféru v meste.

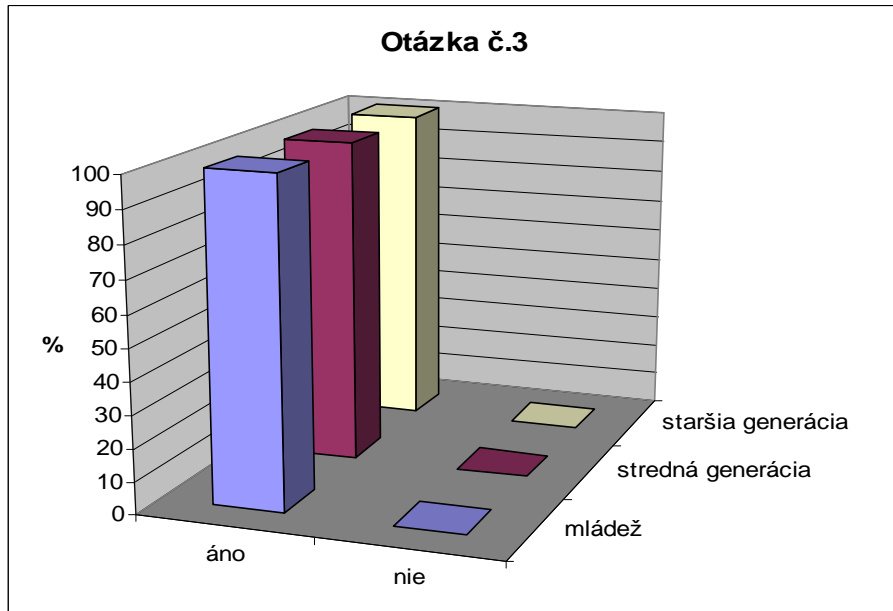
**Graf č.4: Vyhodnotenie ankety otázka č.2 Viete, aké sú kultúrne pamiatky v meste?**



Zdroj: Spracovanie podľa vlastného prieskumu

Tretiu otázku sme zamerali na samotný kaštieľ v Seredi. Keďže kaštieľ je veľmi dobre viditeľný pri vstupe do mesta v smere od Šintavy, všetky opytované skupiny odpovedali kladne. Otázka bola kladená z dôvodu zistenia viditeľnosti a návštevnosti kaštieľa, ktorý sa nachádza v mestskom parku a už pri vstupe do mesta je dobre viditeľný. Očakávalo sa, že opytovaní respondenti budú odpovedať v plnej miere kladne.

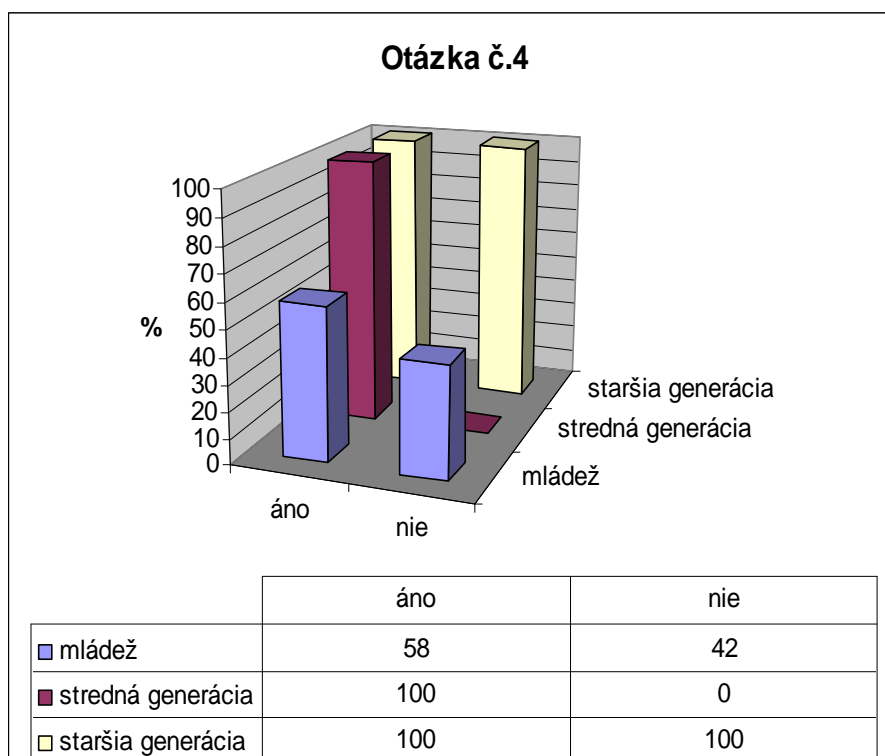
**Graf č.5: Vyhodnotenie ankety otázka č.3 Videli ste už klasicistický kaštieľ v Seredi?**



Zdroj: Spracovanie podľa vlastného prieskumu

Štvrtou otázkou sme sledovali záujem o výstavu v mestskom múzeu, kde je prezentovaný celkový prehľad histórie kaštieľa aj s maketou kaštieľa po revitalizácii. Túto otázku sme položili, aby sme zistili, či obyvatelia majú záujem spoznávať históriu tejto národnej kultúrnej pamiatky a taktiež poznať plán návrhu rekonštrukcie kaštieľa. Ako sa očakávalo, najviac občanov navštívilo výstavu práve z vekovej skupiny strednej a staršej generácie. Je to aj z toho dôvodu, že tieto dve skupiny vo všeobecnosti preukazujú väčší záujem o históriu mesta, taktiež z dôvodu trávenia voľného času. Percento zastúpenia u mládeže je v miere 58% návštevnosti aj vďaka tomu, že mestské múzeum sa snaží prilákať túto skupinu rôznymi atrakciami a popri tom ich oboznamovať s historickým pozadím vývinu mesta.

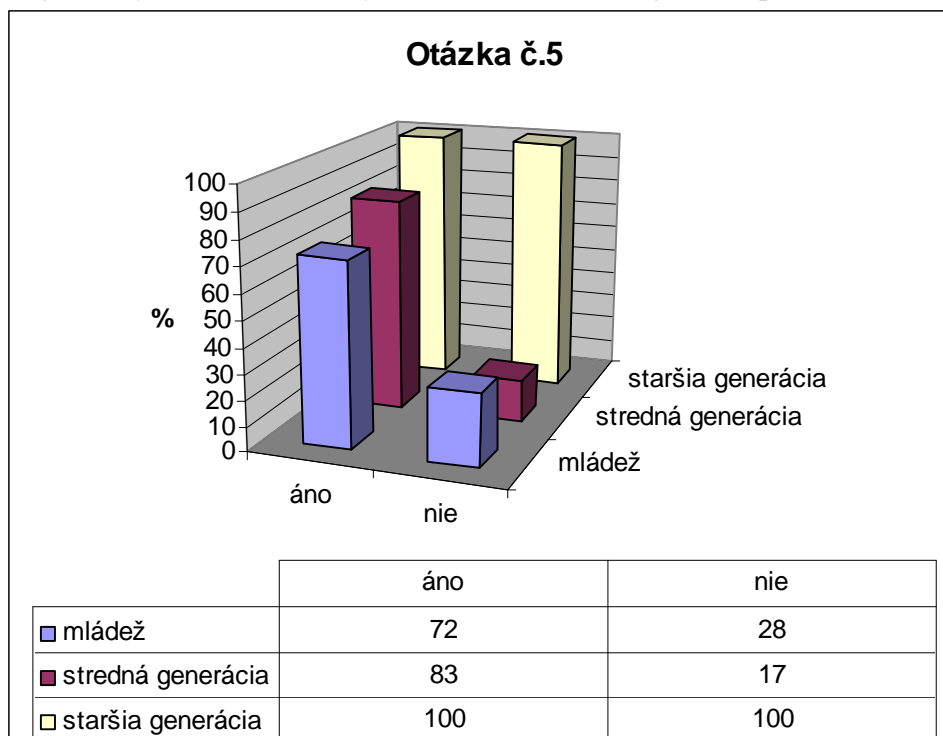
**Graf č.6: Vyhodnotenie ankety otázka č.4 Navštívili ste výstavu v mestskom múzeu o kaštieli?**



Zdroj: Spracovanie podľa vlastného prieskumu

Otázka o funkcii kaštieľa v minulosti preukázala najväčšiu znalosť problematiky u dôchodcov a najnižšiu u mládeže. Samozrejme je to spôsobené vekovým rozdielom a aj prístupom oboch skupín k pamiatke. Väčšina si pripomenula funkciu kaštieľa ako sídla, z posledných rokov aj funkciu Základnej umeleckej školy, vinárne, či nelichotivú funkciu „ubytovne“ pre bezdomovcov. Pri tejto otázke sa často vyskytovali aj pripomienky na zlé, a význam pamiatky dehonestujúce „využívanie“. Možno to bola iba nedbalosť, či neohľadupnosť, no v očiach občanov to zanechalo pocit nedbalého postoja vedenia mesta ku kaštieľu.

**Graf č.7: Vyhodnotenie ankety otázka č.5 Viete, akú funkciu plnil v minulosti?**

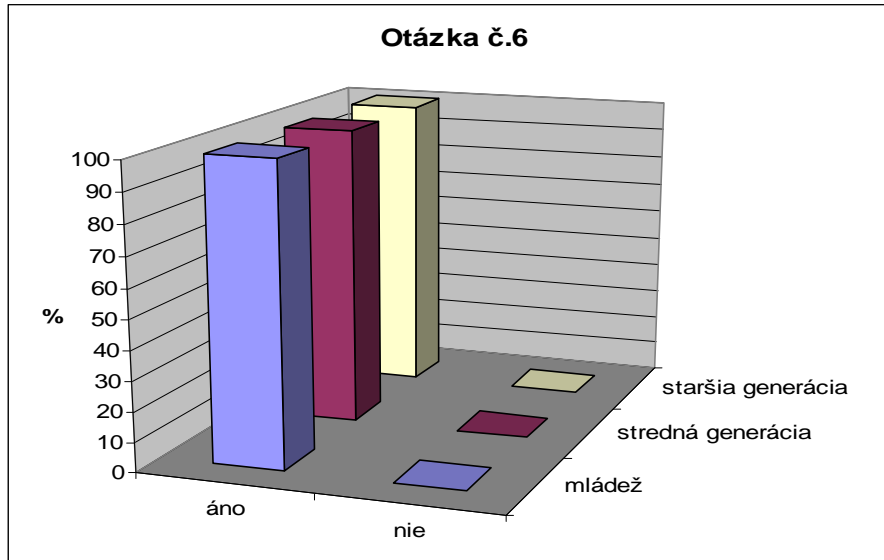


*Zdroj: Spracovanie podľa vlastného prieskumu*

V poradí šiestej otázky sa naplno prejavila úplná nespokojnosť občanov so stavom klasicistického kaštieľa. Ten by mal byť pýchou mesta a plniť do istej miery aj reprezentatívnu funkciu, kým v tejto dobe je to len chátrajúca národná kultúrna pamiatka, ktorá čaká na príviv peňažných prostriedkov od investora. Dávno stratila charakteristiku ozdoby mesta. Výsledok odpovedí na túto otázku považujeme za plne zodpovedajúci skutočnosti. Tento stav však spôsobila aj nedbalosť mesta, pretože za posledné roky sa do obnovy alebo údržby kaštieľa neinvestovalo. Hlavne to považujeme za príčinu terajšieho dezolátneho, až havarijného stavu kaštieľa.

Domnievame sa, že koncepcnejším riešením by bola každoročná, finančne menej náročná, postupná rekonštrukcia historického objektu, ktorá by postupom času priniesla navrátenie pôvodného stavu kaštieľa.

**Graf č.8: Vyhodnotenie ankety otázka č.6 Ste spokojní s terajším stavom kaštieľa?**

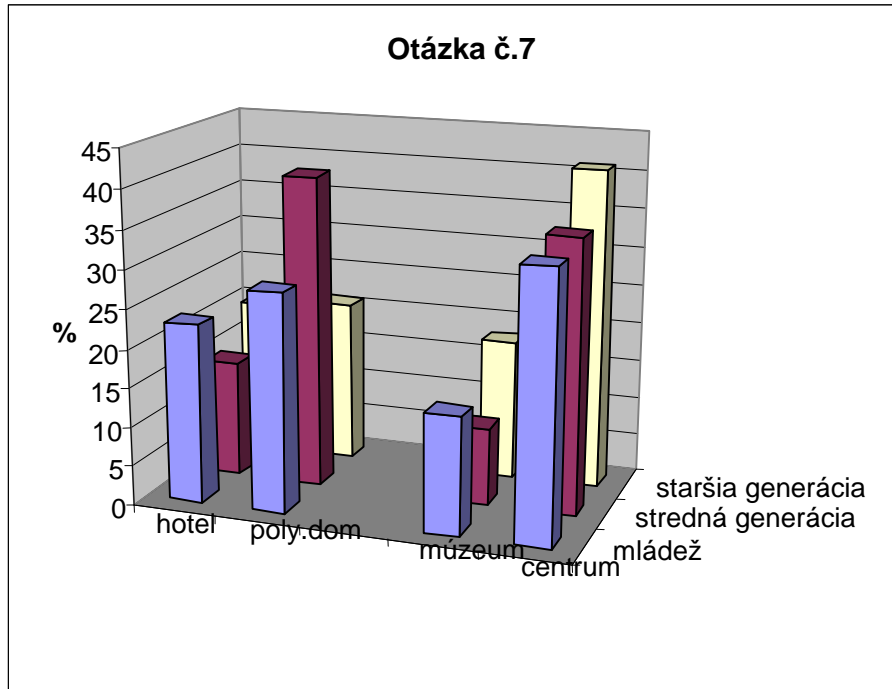


*Zdroj :Spracovanie podľa vlastného prieskumu*

Zaujímavé výsledky priniesla otázka predstáv obyvateľov na využitie kaštieľa. Ponúkli sa možnosti využitia na kultúrne podujatia, wellness, polyfunkčný dom, hotel, či múzeum. Občania sa definitívne zhodli, že terajšia funkcia je nevyhovujúca a jednoznačné nové využitie by malo prospieť ako kaštieľu, tak aj mestu v oblasti rozvoja, atraktívnosti mesta a jeho cestovného ruchu. Mal by priniesť funkciu a využitie, ktoré by boli prospešné občanom na skvalitnenie ich života, vyplnenie voľného času a poskytnutia vhodnej formy kultúrneho a spoločenského vyžitia. Mali by to byť aj funkcie, ktoré v okolitých obciach chýbajú. Sú to napríklad reprezentatívne priestory vyššej úrovne, obradná miestnosť, či väčšia sála s možnosťou využitia na plesy, svadby a iné spoločenské podujatia. U mládeže sa samozrejme prejavila istá konzumná charakteristika doby, ktorá podnietila návrh na využitie kaštieľa ako polyfunkčného domu, s množstvom obchodov a služieb. Iste by to prinieslo zlepšenie kvality života v meste, no domnievame sa, že z hľadiska vhodnosti využitia kaštieľa by to nebolo akceptovateľné. Pri riešení funkcie kaštieľa by bolo vhodné brať do úvahy aj ekonomickú stránku, teda fakt, že v súčasnosti jedna funkcia, ako napríklad múzeum, by bola nerentabilná najmä po stránke nákladovosti na údržbu, či

celkovú obnovu, preto by bolo vhodné zvoliť viac príbuzných funkcií kaštieľa, ktoré by si navzájom neprekážali a dokázali by vrátiť náklady do opravy objektu.

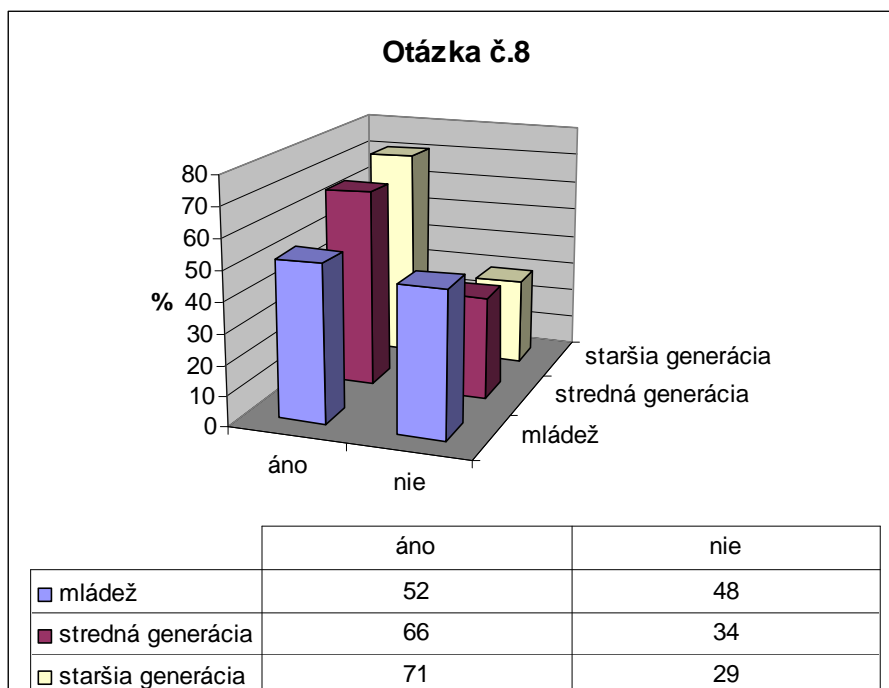
**Graf č.9: Vyhodnotenie ankety otázka č.7 Akú funkciu by podľa vás mal kaštieľ v meste plniť?**



*Zdroj: Spracovanie podľa vlastného prieskumu*

Informovanosť občanov mesta sa v oblasti plánov s kaštieľom do budúcnosti ukázala ako nedostatočná hlavne u mládeže. O vysokej informovanosti sa nedá hovoriť ani pri skupine strednej generácie. Domnievame sa, že výsledok hovorí o slabej propagácii zo strany mesta. Napriek tomu, že združenie Vodný hrad, ktoré sa zaoberá problematikou kaštieľa, jeho históriou a renováciou, často usporadúva prednášky so zaujímavými hosťami, hovorí sa veľa o minulosti kaštieľa a jeho budúcnosť je pritom neistá. Hoci mesto dalo vypracovať plán obnovenia kaštieľa, verejnosti sú tieto informácie málo prezentované. Do budúcnosti bude potrebné viac spropagovať tieto plány najmä u mládeže, pretože hlavne ona v nasledujúcich rokoch zaplní miesta v produktívnej skupine obyvateľstva a zohrá hlavnú úlohu aj na rozhodovacom procese s ďalším rozvojom mesta.

**Graf č.10: Vyhodnotenie ankety otázka č.8 Viete, aké sú plány s kaštieľom do budúcnosti?**

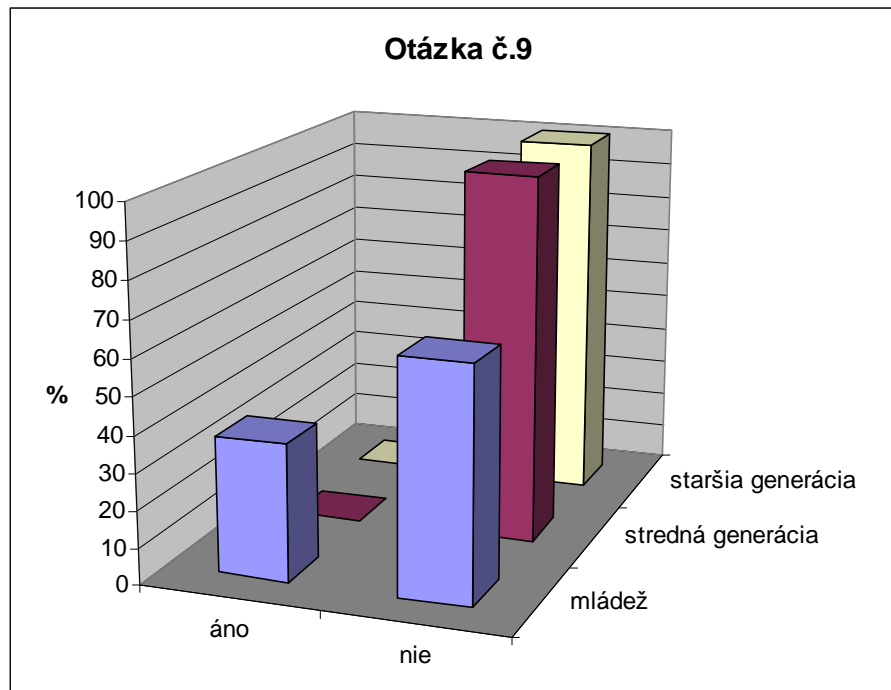


Zdroj: Spracovanie podľa vlastného prieskumu

Deviata otázka bola zameraná na zistenie spokojnosti s využívaním pamiatok v meste. Väčšina obyvateľov potvrdila svoje výhrady voči charakteru využitia objektov v plnej miere. Pri tejto otázke je dôležité upozorniť na to, že občania sa nezamerali len na kaštieľ, ale aj na objekty, ktoré nesú prvky historickej architektúry. V meste sú často tieto využívané ako obchodné priestory, hoci by bolo vhodnejšie využiť ich iným spôsobom, napríklad ako kaviarne, reštaurácie, či miesta trávenia voľno - časových aktivít. Taktiež je dôležité poukázať na fakt, že mesto má už iba malý zlomok historických budov, nakoľko väčšia časť pre ich nevyhovujúci stavebno – technický stav bola v minulosti asanovaná. Preto by bolo vhodné zvoliť funkciu, ktorá by zodpovedala charakteru stavby, jej lokalite a aj potrebám občanov.



**Graf č.11: Vyhodnotenie ankety otázka č.9 Ste spokojní s využívaním pamiatok v meste?**

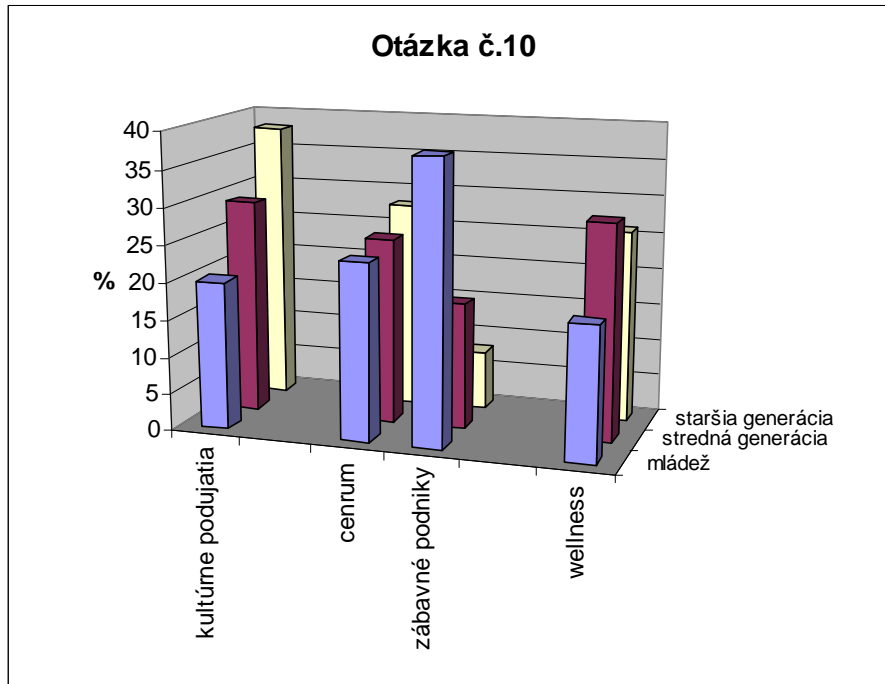


*Zdroj :Spracovanie podľa vlastného prieskumu*

Dotazovaní občania v odpovedi na nasledovnú otázku skonštatovali, že v meste je nedostatok služieb a kultúrnych podujatí. Prejavil sa nedostatok kultúrnych podujatí centra mesta ako takého, no i podnikov pre mládež. Trendom sa v poslednej dobe stáva budovanie oddychových centier s ponukou wellness služieb, preto sa vyskytla požiadavka vybudovania takejto služby aj v Seredi.

Aj keď kultúrny dom mesta Sereď často usporadúva kultúrne podujatia charakteru Sereďský hodový jarmok, Pivný festival, Letný cyklus dychovkových koncertov, na takéto aktivity chýba v meste miesto, charakterovo spĺňajúce centrum mesta, alebo pešiu zónu. Tieto aktivity sa uskutočňujú v blízkosti kultúrneho domu, čo trochu aj znižuje kultúrnu hodnotu ponúkaného predstavenia a boli by vhodným trávením času pre strednú a staršiu generáciu. Kaštieľ za posledné roky slúžil ako miesto stretávania sa mládeže, ktorá vidiac chátrajúcu budovu, nedbala na jej šetrenie. Z tohto dôvodu by bolo vhodné zamerať sa aj na vybudovanie centier voľného času, herní, parkov, amfiteátra, či športovísk, kde by sa dal plnohodnotne tráviť voľný čas.

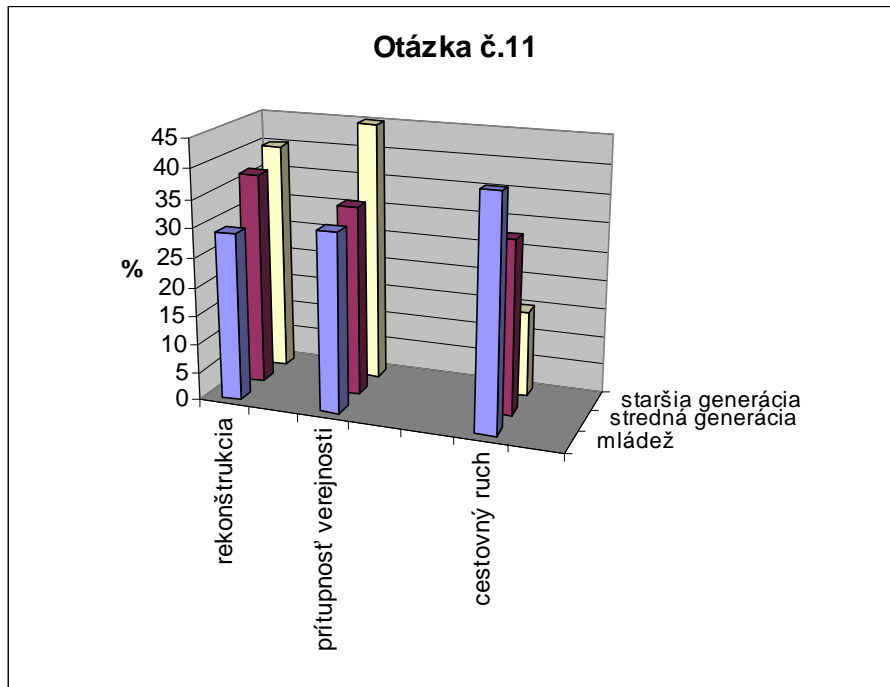
**Graf č.12: Vyhodnotenie ankety otázka č.10 Čo Vám v meste z hľadiska kultúry chýba?**



*Zdroj: Spracovanie podľa vlastného prieskumu*

Poslednou otázkou sme zisťovali názory a vízie občanov pre rozvoj mesta a využitie pamiatok. Hlavným zámerom občanov by bolo lepšie sprístupniť pamiatky (najmä kaštieľ) pre ľudí. Neskôr nasledovalo zlepšenie cestovného ruchu, ktorému samozrejme musí predchádzať samotná rekonštrukcia kaštieľa a okolia, vybudovanie služieb pre občanov. Hlavným cieľom je však momentálne sprístupniť občanom kaštieľ s funkciami im prospešnými, ktoré by podporili reprezentatívnosť a príťažlivosť mesta, aj prilákali turistov. Pre túto potrebu by však bolo potrebné vybudovať aj mestské informačné centrum a viac spropagovať a zviditeľniť pamiatky, ktoré majú pre obyvateľov a mesto samotné nevyčísliteľnú hodnotu. Taktiež by bolo potrebné zamerať sa na skvalitnenie kultúrneho života v meste, ktoré by poskytlo obyvateľom aj návštevníkom mesta kvalitné trávenie voľného času. Aj podľa výsledkov dotazníka je viditeľné, že tieto tri zámery: cestovný ruch, rekonštrukcia kaštieľa a sprístupnenie pamiatok verejnosti, sú prvoradé aj pre občanov mesta a ich priorita je závislá hlavne od vekovej skupiny opýtaných.

**Graf č.13: Vyhodnotenie ankety otázka č.11 Ako by ste si predstavovali ich využívanie ďalší kultúrny rozvoj mesta?**



Zdroj: Spracovanie podľa vlastného prieskumu

## 5 Návrh na využitie výsledkov

Pamiatky ako kaštiele, zámky, hrady a kúrie majú tendenciu využívania na komerčné účely. Noví majitelia z nich robia rezidencie, hotely a penzióny, prípadne školiace strediská. Organizácia firemných posedení, svadieb, kongresov, ale aj seminárov, či umeleckých výstav nie je ničím výnimočným. Potenciál je široký, treba len zvážiť niekoľko faktorov:

- Ø Vyhovujúcu dopravnú dostupnosť
- Ø Blízkosť väčšieho mesta
- Ø Možnosť oddychu a aktívneho trávenia voľného času
- Ø Vyhovujúce prírodné podmienky
- Ø Dostupnosť klientov
- Ø Možnosť návratu investovaného finančného kapitálu

Príklady využitia kaštieľov na Slovensku sú mnohé. Kaštieľ v Čerňanoch po rekonštrukcii v roku 2005, otvoril jeho terajší majiteľ, ktorý v kaštieli prevádzkuje reštauráciu.

Kaštieľ v Beladiciach - Pustom Chotári kúpila v roku 1998 firma Ekostavby z Nitry, postupne objekt rekonštruovala a dnes je z kaštieľa Park Hotel Tartuf, ktorý ponúka ubytovanie, stravovanie a pravidelne sa tu konajú medzinárodné keramické sympóziá. Kaštieľ v Šalgovciach pri Piešťanoch bol odkúpený Britmi, ktorí investovali a prerobili kaštieľ na hotel, reštauráciu, salón krásy. Kaštieľ v Horných Lefantovciach pri Nitre patrí obci, ale má ho v prenájme spoločnosť Hagard Hal. Objekt zrekonštruovala a využíva ho na firemné účely, oddychové aktivity a vzdelávacie podujatia.(40)

V konečnom výsledku anketa priniesla informácie, podľa ktorých by bolo vhodné v meste zabezpečiť, resp. zlepšiť:

- informovanosť občanov o uvažovaných plánoch s kaštieľom a ďalších zámeroch rozvoja mesta
- lepšie sprístupnenie kaštieľa s parkom obyvateľom
- charakter služieb pre obyvateľstvo (wellnes, zábavné podniky)
- vybudovanie centra mesta, pešej zóny
- doceliť – zamerať sa na zvýšenie záujmu obyvateľstva o miestne pamiatky a historický fond

Keďže UAŠ revitalizácie kaštieľa, ktorú si dalo vypracovať mesto, nebola v oblasti jeho budúceho využitia zhotovená na základe prieskumu verejnej mienky, nové využitie kaštieľa s parkom, v porovnaní s výsledkami prieskumu u obyvateľstva, prinieslo závery, ktoré sa do istej miery zhodujú so štúdiou, no poskytuje aj širšie využitie.

Kým sa v štúdiu navrhuje vybudovanie vinárne, reštaurácie, remeselného dvora a archeologický park, vypracovaná analýza na základe názorov občanov navrhuje:

- reprezentatívne priestory, najmä pre účely svadieb, osláv, plesov, no tiež pre kongresové centrum, zasadacie priestory
- spa wellness aktivity
- ubytovacie priestory pre turistov, návštevníkov mesta
- múzeum, ktoré by prezentovalo samotnú históriu kaštieľa a niekdajšieho vodného hradu
- centrum kultúrnych podujatí
- reštauračné zariadenie
- centrum klubových aktivít pre mládež a dospelých

Navrhované využitie by podporilo zlepšenie kultúrno-spoločenských aktivít mesta a taktiež by prinieslo zlepšenie služieb, ktoré sú pre obyvateľstvo mikroregiónu potrebné.

Prvoradé by však predovšetkým malo byť zabezpečenie mesta po stránke zníženia kriminality a zločinu, pretože sa to stalo negatívnou charakteristikou mesta, ktoré má vďaka svojej polohe veľmi priaznivú možnosť rozvoja. Ak by sa miestnej samospráve podarilo odstrániť tieto nežiaduce podmienky, mesto by už mohlo občanom ponúknuť lepšiu kvalitu života.

## 6 Záver

Cieľom tejto práce bolo analyzovať stav a využitie historického fondu vo vybranom mikroregióne a navrhnúť nové využitie pamiatok. Skúmaný mikroregión preukázal bohatý historický fond, ktorý je potrebné ďalej rozvíjať a zachovávať. Hlavnou analyzovanou pamiatkou sa stal kaštieľ a park v historickom jadre mesta Sereď, ktorý už dlhé roky chátra a jeho stav je dezolátny. Na základe vypracovaného dotazníka sme porovnali názory občanov žijúcich v tejto oblasti, ktorí navrhovali možné využitie tohto kaštieľa. Tieto boli porovnané s návrhom revitalizácie, ktoré si nechalo vypracovať mesto Sereď v UAS, kde navrhlo množstvo funkcií, ktoré by pomohli celkovému rozvoju mesta.

Vzhľadom na výsledky ankety boli zistené menšie rozdiely vo víziách využitia tejto pamiatky mestom a jeho občanmi, tí sa skôr zamerali na zlepšenie služieb a spríjemnenie trávenia voľno časových aktivít, ako aj zatraktívnenie mesta pre turistov.

Samotný dotazník poukázal na absentujúce služby, ktoré by mohli sídlieť priamo v areáli kaštieľa s parkom.

Mesto Sereď s bohatou históriou má veľkú perspektívu v ďalšom rozvoji a hlavne v zatraktívnení pre turistov. Na to však bude musieť vynaložiť úsilie, ktoré ho zbaví zlej povesti založenej na obchode s omamnými látkami, prispôsobenie centra mesta, služieb pre občanov, ktorých chce v nasledujúcom období prilákať a ponúknuť im kvalitný život v mestečku pri Váhu.

O tom, že mestské zastupiteľstvo sa naozaj stará o skvalitnenie služieb, hovorí aj PHSR mesta na rok 2004-2013, kde sa odporúča revitalizovať kaštieľ, vybudovať kultúrne centrum mesta, poskytnúť zrenovovaný park pre občanov, vybudovať informačnú kanceláriu pre turistov a to všetko podporiť náležitými službami.

Renovácia kaštieľa by mala priniesť teda prosperitu viacerým stranám a v konečnom výsledku navrátiť mestu tradičnú pozíciu dôležitého mesta v povodí Váhu.

## 7 Použitá literatúra a zdroje

- (1) LIPTAY, Jaroslav. 2005. Ochrana architektonického dedičstva v legislatíve a dokumentoch. In: *Obnova* [online].  
<<http://www.obnova.sk/modules.php?name=clanky&file=vytlacit&sid=1593>>
- (2) Charta európskeho regionálneho plánovania (prijatá na konferencii ministrov zodpovedných za regionálne plánovanie pri Rade Európy v roku 1970)
- (3) Pretože som občiankou tohto mikroregiónu, zaujímam sa o jeho rozvoj. Práve preto som si zvolila na vypracovanie bakalárskej práce tému, ktorá pomôže poukázať na možnosti zlepšenia kvality využívania tejto historickej pamiatky a prinesie jej funkciu, ktorá bude pre ňu vhodná.
- (4) PHSR Trnavského Kraja na rok 2004-2013
- (5) Carta Di Atene.2008. In *The Getty* [online].  
<[http://www.getty.edu/conservation/research\\_resources/charters/charter03.html](http://www.getty.edu/conservation/research_resources/charters/charter03.html)>
- (6) Ochrana pamiatkového fondu, ICOMOS 2007. In *Pamiatky* [online].  
<<http://www.pamiatky.sk/pamiatky/ochrana-pamiatkového-fondu/icomos/>>
- (7) Recommendation on the Safeguarding of Traditional Culture and Folklore .2008 In *The Getty* [online].  
<[http://www.getty.edu/conservation/research\\_resources/charters/charter41.html](http://www.getty.edu/conservation/research_resources/charters/charter41.html)>
- (8) GREGOROVÁ , J.: Pamiatková starostlivosť v procese globalizácie (rukopis prednášok k predmetu „Obnova architektonického dedičstva“ 2006) FA STU Bratislava
- (9) Starostlivosť o pamiatky s dôrazom na ich ochranu v mestách. 2007  
In: *Portál Národného pamiatkového úradu ČR* [online].  
< <http://www.natur.cuni.cz/~chorvat/pam.htm>>
- (10) Denkmalschutz in Deutschland . 2007. In *Wikipedia* [online].  
<<http://de.wikipedia.org/wiki/Denkmalschutz>>
- (11) Ochrana pamiatok. 2007. In *BLDF* [online].  
<<http://www.blfd.bayern.de/blfd/content/pdfs/dsg-eng.pdf>>
- (12) Preservation of munuments.2008. In *Preservation of munuments* [online].  
<[http://agcvldb4.agc.gov.sg/non\\_version/cgi-bin/cgi\\_retrieve.pl?actno=REVED-239&doctitle=PRESERVATION%20OF%20MONUMENTS%20ACT%0A&date=latest&method=part](http://agcvldb4.agc.gov.sg/non_version/cgi-bin/cgi_retrieve.pl?actno=REVED-239&doctitle=PRESERVATION%20OF%20MONUMENTS%20ACT%0A&date=latest&method=part)>

- (13) ŠMAJS, J.: Ohrozená kultúra – od evolučnej ontológie k ekologickej politike, Praha, Hynek, 1997, ISBN 80-89057-12-8
- (14) HVÍŽĎALA, K.: Bez hodnôt stratíme súťaž sveta, Salón kumštu, príloha denníka Pravda, 25. novembra 2006, str. II-IV
- (15) Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, §1, odsek 1
- (16) citovaný zákon, §1, odsek 2
- (17) citovaný zákon, §2, odsek 1
- (18) citovaný zákon, §2, odsek 3
- (19) citovaný zákon, §2, odsek č.2
- (20) citovaný zákon, §2, odsek 4
- (21) citovaný zákon, §27, odsek 1
- (22) Deklarácia o ochrane kultúrneho dedičstva: Zbierka zákonov Slovenskej republiky č. 91/2001, čiastka 39
- (23) citovaný zákon, §2, odsek 7
- (24) citovaný zákon, §14, odsek 1
- (25) citovaný zákon, §14, odsek 2
- (26) citovaný zákon, §14, odsek 3
- (27) citovaný zákon, §14, odsek č.4
- (28) citovaný zákon, §32, odsek č.1
- (29) Dvořák, M.: Katechizmus památkové péče . Praha, Tiskárske závody Příbram, 1991
- (30) citovaný zákon, §34, odsek 1
- (31) Opatrenia na realizáciu ochrany kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky. 2006. In: *Ministerstvo kultúry SR* [online].  
<<http://www.culture.gov.sk/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatok/dokumenty/opatrenia-na-zachovanie-kulturneho-dedicstva-sr>>
- (32) Program Obnovme si svoj dom. 2007. In: *Ministerstvo kultúry SR* [online].  
<<http://www.culture.gov.sk/ministerstvo/grantovy-system/gf-2007/obnovme-si-svoj-dom>>
- (33) Odbor štrukturálnych fondov SR . 2005. In: *Ministerstvo kultúry SR* [online].  
<<http://www.culture.gov.sk/ministerstvo/strukturalne-fondy-eu/sf-v-rezorte-mksr>>
- (34) ADATIOVÁ a kol.: Encyklopédia miest a obcí Slovenska. 2005. PS-LINE. ISBN 80-96-9388-8-6
- (35) PHSR Sereď 2004-2013



- (36) Evidencia kultúrnych pamiatok na Slovensku. 2007 In: *Pamiatky* [online].  
<<http://www.pamiatky.sk/pamiatky/pamiatkovy-urad/evidencia-kulturnych-pamiatok-na-slovensku/>>
- (37) HUČKO. M.: Revitalizácia klasicistického kaštieľa v Seredi. 2006.
- (38) Šintavský vodný hrad.2007 In:*Slovenské hrady* [online]  
< <http://www.slovenskehrady.sk/?show=object&which=Sintava> >
- (39) Rekonštrukcia parku v Seredi. 2007. In: *Vodný hrad* [online]  
<[http://www.vodnyhrad.sk/index.php?action=3\\_8](http://www.vodnyhrad.sk/index.php?action=3_8)>
- (40) RYNIK. Jozef.: Kaštiele, biznis, či oštara? 2007. In: Profit [online]  
<<http://reality.etrend.sk/105737/komercne-nehnutelnosti/kastiele-biznis-ci-ostara>>

## 7.1 Zoznam literatúry a zdrojov

### 7.1.1 Zoznam literatúry

1. ADATIOAVA a kol.: Encyklopédia miest a obcí Slovenska. 2005. PS-LINE. ISBN 80-96-9388-8-6
2. DVOŘÁK, M.: Katechizmus památkové péče . Praha, Tiskárske závody Příbram,1991
3. GREGOROVÁ, J.: Pamiatková starostlivosť v procese globalizácie (rukopis prednášok k predmetu „Obnova architektonického dedičstva“ 2006), FA STU Bratislava
4. HVÍŽĎALA, K.: Bez hodnôt stratíme súťaž sveta, Salón kumštu, príloha denníka Pravda, 25. novembra 2006, str. II-IV
5. PETROVIČ. R, VRABCOVÁ. E.: Sereď, dejiny mesta. 2002. Mesto Sereď, ISBN 80-968022-3-2, str.313-336
6. ŠMAJS, J.: Ohrozená kultúra – od evolučnej ontológie k ekologickej politike, Praha, Hynek, 1997, ISBN 80-89057-12-8
7. RATAJ,V., RYBANSKÁ, M., JUREKOVÁ, Z., BOREKOVÁ, B.: Metodika písania záverečných prác na SPU v Nitre. Vydala SPU v Nitre, 2004. ISBN 80-8069-328-5.
8. MAJEROVÁ,V., MAJER.E.: Empirický výskum v sociologii venkova a zemědelství, část II., Vydala Česká zemědělská univerzita, Praha, 2007, ISBN 97-80-313-1671-3

### 7.1.2 Dokumenty a zákony

1. Deklarácia o ochrane kultúrneho dedičstva: Zbierka zákonov Slovenskej republiky č. 91/2001, čiastka 39, z 20. marca 2001
2. Evidencia Pamiatkového úradu SR, Bratislava

3. HUČKO. M.,: Revitalizácia klasicistického kaštieľa v Seredi, 2006.
4. Charta európskeho regionálneho plánovania. (prijatá na konferencii ministrov zodpovedných za regionálne plánovanie pri Rade Európy v roku 1970)
5. PHSR Sered' 2004-2013
6. Zákon NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, §1, odsek 1

### 7.1.3 Internetové zdroje

1. <[http://agcvldb4.agc.gov.sg/non\\_version/cgi-bin/cgi\\_retrieve.pl?actno=REVED-239&doctitle=PRESERVATION%20OF%20MONUMENTS%20ACT%0A&date=latest&method=part](http://agcvldb4.agc.gov.sg/non_version/cgi-bin/cgi_retrieve.pl?actno=REVED-239&doctitle=PRESERVATION%20OF%20MONUMENTS%20ACT%0A&date=latest&method=part)>
2. <<http://www.blfd.bayern.de/blfd/content/pdfs/dsg-eng.pdf>>
3. <<http://www.culture.gov.sk/ministerstvo/strukturalne-fondy-eu/sf-v-rezorte-mksr>>
4. <<http://www.culture.gov.sk/ministerstvo/grantovy-system/gS-2007/obnovme-si-svoj-dom>>
5. <<http://www.culture.gov.sk/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatok/dokumenty/opatrenia-na-zachovanie-kulturneho-dedicstva-sr>>
6. <<http://de.wikipedia.org/wiki/Denkmalschutz>>
7. <<http://www.economy.gov.sk/pk/3336-2004-001/ma.doc+obnova+pamiatok&hl=sk&ct=clnk&cd=43>>
8. <[http://www.getty.edu/conservation/research\\_resources/charters/charter41.html](http://www.getty.edu/conservation/research_resources/charters/charter41.html)>
9. <[http://www.getty.edu/conservation/research\\_resources/charters/charter03.html](http://www.getty.edu/conservation/research_resources/charters/charter03.html)>
10. <<http://www.natur.cuni.cz/~chorvat/pam.htm>>
11. <<http://www.obnova.sk/modules.php?name=clanky&file=vytlacit&sid=1593>>
12. <<http://www.pamiatky.sk/pamiatky/pamiatkovy-urad/evidencia-kulturnych-pamiatok-na-slovensku/>>
13. <<http://www.pamiatky.sk/pamiatky/ochrana-pamiatkoveho-fondu/icomos/>>
14. <<http://reality.etrend.sk/105737/komercne-nehnutelnosti/kastiele-biznis-ci-ostara>>
15. <[http://www.vodnyhrad.sk/index.php?action=3\\_8](http://www.vodnyhrad.sk/index.php?action=3_8)>
16. <[http://www.vodnyhrad.sk/index.php?action=3\\_8](http://www.vodnyhrad.sk/index.php?action=3_8)>
17. <<http://www.slovenskehrady.sk/?show=object&which=Sintava>>

## 8 Prílohy

Príloha č: 1 :Obrázok č.1:Šintavský vodný hrad, dobová kresba (mestské múzeum Sered')

Príloha č: 2 Obrázok č. 6.: Dobová fotografie kaštieľa UAŠ)

Príloha č: 3 Obrázok č.7: Dobová fotografia kaštieľa (UAŠ)

Príloha č: 4 Obrázok č.8: Kaštieľ január 2008 ( vlastné spracovanie)

Príloha č: 5 Obrázok č.9: Kaštieľ január 2008 (vlastné spracovanie)

Príloha č: 6 Obrázok č.3: Model kaštieľa po revitalizácii UAŠ)

Príloha č: 7 Obrázok č.4: Model kaštieľa po revitalizácii 2 (UAŠ)

Príloha č: 8:Obrázok č.2:Katastrálna mapa mesta Sered' (UAŠ)

Príloha č: 9 Obrázok č 5.: Mapa prepojenia mesta mikroregiónu (mestké múzeum Sered')

Príloha č: 10 Dotazník (vlastné spracovanie)



Obrázok č.1



Obrázok č:2



Obrázok č:3



Obrázok č:4

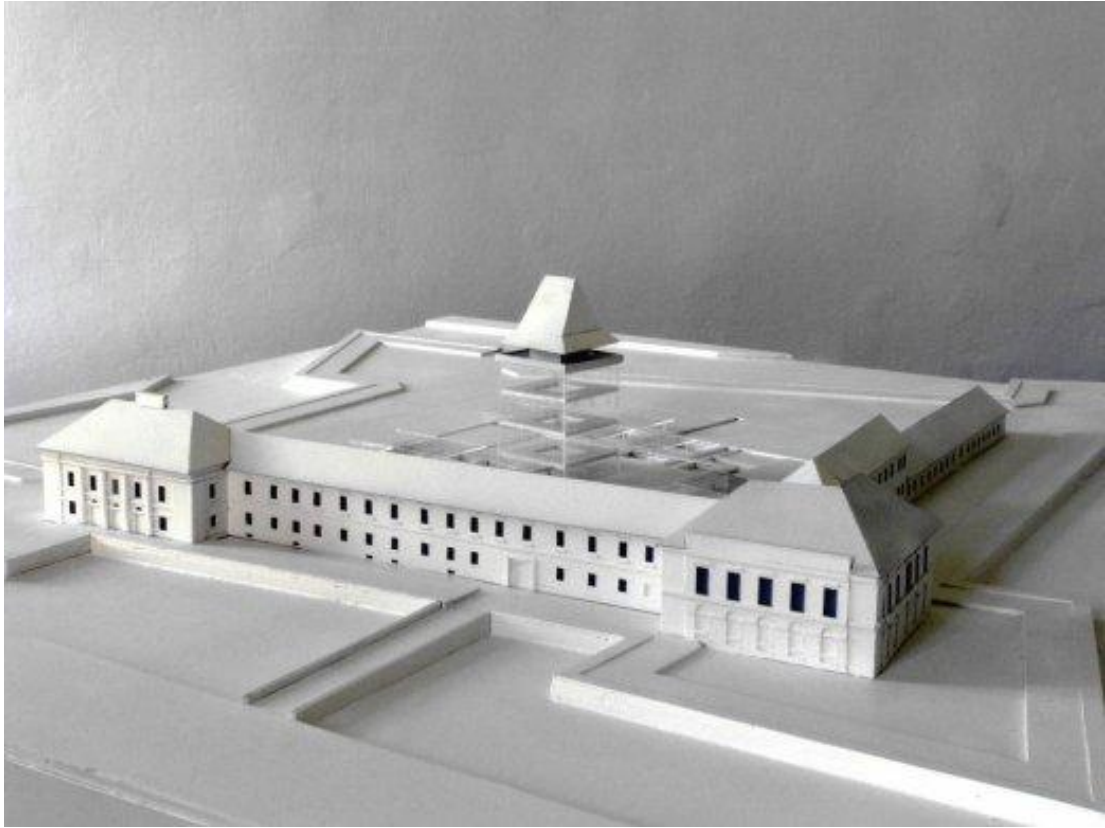


Obrázok č.5

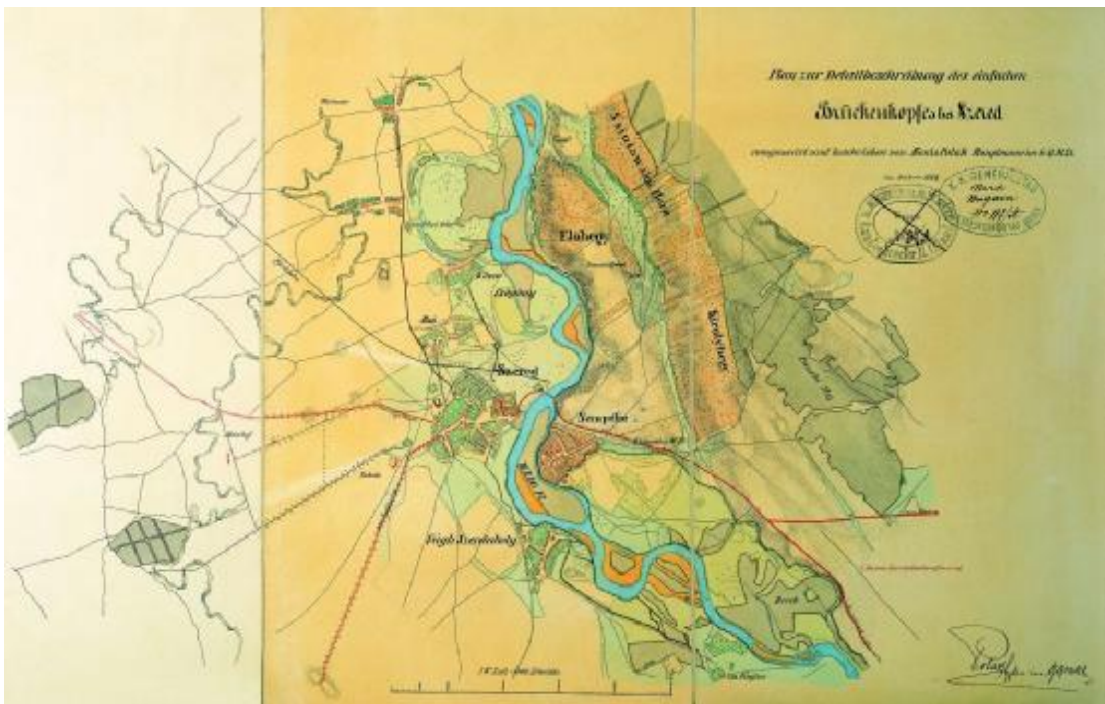


Obrázok č.6

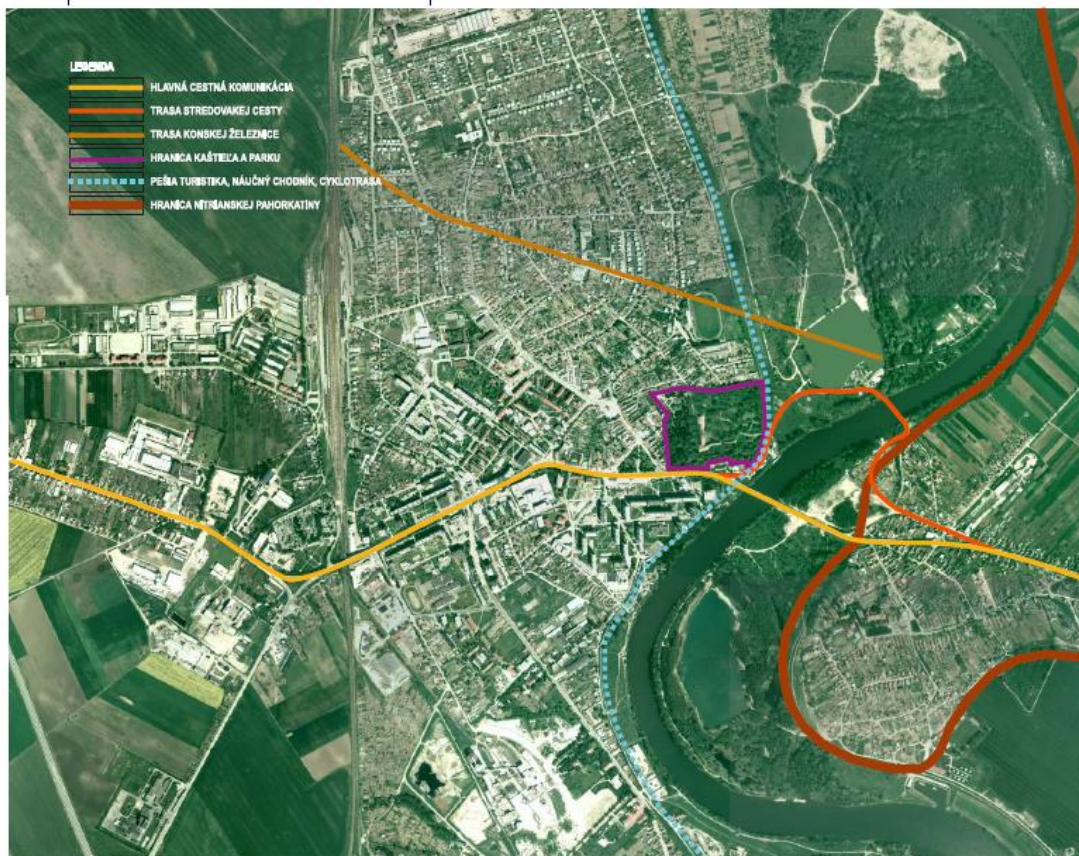




Obrázok č.7



Obrázok č.8



Obrázok č:9

Príloha č:10

### **Dotazník o informovanosti obyvateľ'ov mesta Sereď o kultúrnych pamiatkach a ich využití**

Vek respondenta:

Vzdelanie:

1. Zaujímate sa o kultúrne pamiatky mesta Sereď?
  
2. Viete aké sú kultúrne pamiatky v meste?
  
3. Videli ste už sereďský klasicistický kaštieľ?

4. Navštívili ste výstavu v mestskom múzeu o kaštieli?
5. Viete akú funkciu plnil v minulosti?
6. Ste spokojní s terajším stavom kaštieľa?
7. Akú funkciu by podľa vás mal kaštieľ v meste plniť?
8. Viete aké sú plány s kaštieľom do budúcnosti?
9. Ste spokojní s využívaním pamiatok v meste?
10. Čo Vám v meste z hľadiska kultúry chýba?
11. Ako by ste si predstavovali ich využívanie a ďalší kultúrny rozvoj mesta?